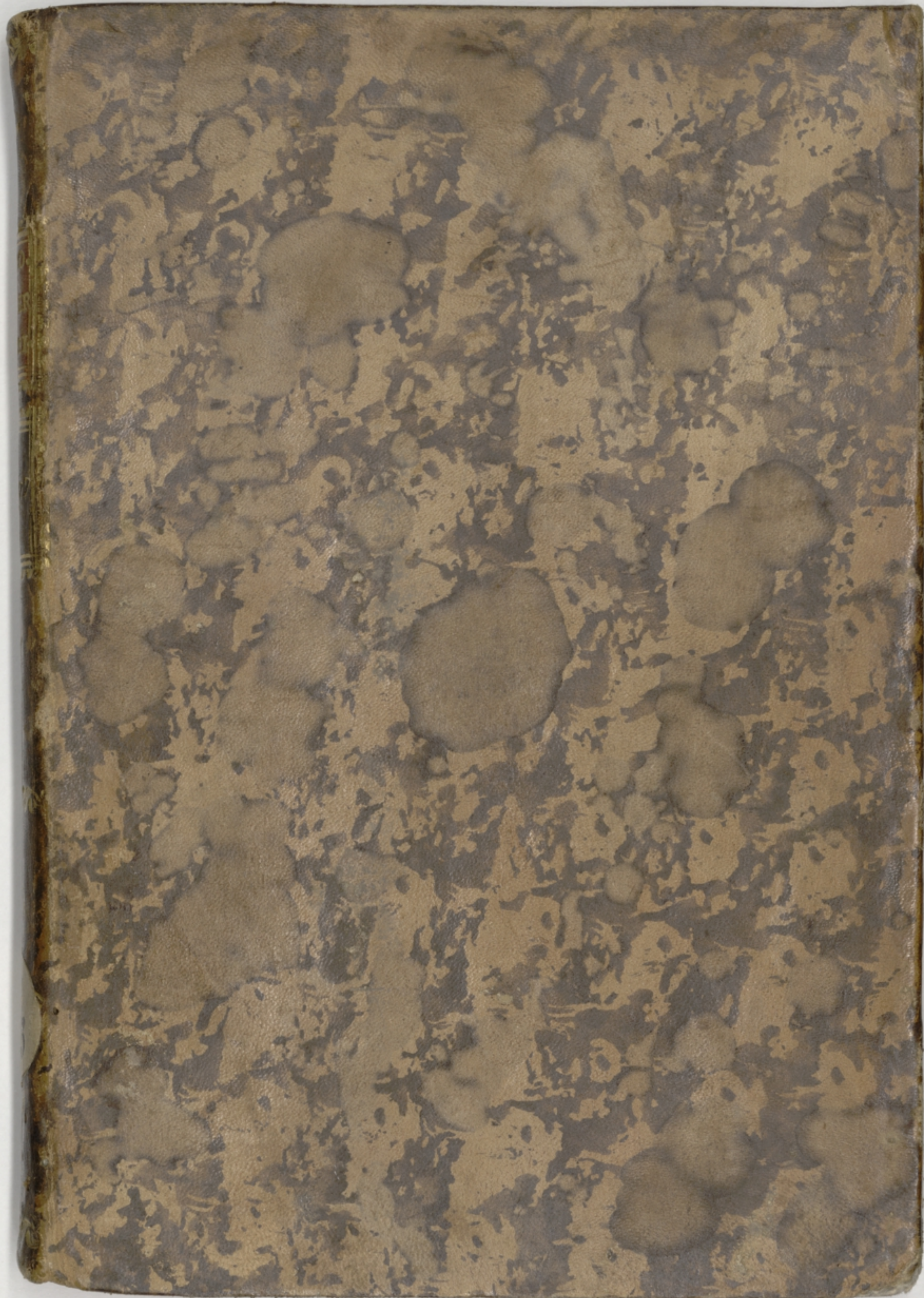
M·SCO.
LIBER
PHISI

1477

1ere Edition. (Daunou 240)

v. Fossi. II. 563
Laire. I. 432
maittaire 379

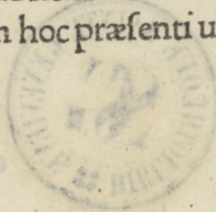
Signa

Nunc

De den

Expliciunt Rubricæ omnium Capitulorum contentorꝫ in hoc præſenti uolumine.

INCIPIT Liber Phisionomiæ: quē compilauit magister Michael Scotus ad preces. D. Federici romanorum īperatoris. Sciētia cuius est multū tenēda in secreto: eo q est magnæ efficaciæ: Continēs secreta artis naturæ: quæ sufficiūt omni astrologo. Et cum hæc pars libri phisionomiæ constet ex tribus partibus: hoc est procœmium.

IMperator inter cætera qbus te oportet esse sollicitū est scientia boni & mali: & eam modis omnibus inuestigare p te metipsū in libris auctorum & omīb scietiis: & principaliter earum scientiarum quæ dicuntur artes. Et hæc facies penitus: quando anima tua fuerit ī quiete: & corpus tuum habuerit spacium: prætermissis negociis gentiū aliqd a maiestate tua petētiū: & eis respōdentiū. Debes enim scire q duo sunt tēpora homini uiuēti. s. tempus pacis & tempus guerræ: & ita duo sunt cibi: Corporalis & Spiritualis: Corporalis partiū ad nutrimentū corporis. Spiritualis uero ad nutrimentum animæ.

Sciendo ꝙ ſicut cibus corporalis conſeruat corpus in bono ſtatu: ſi ſit factus ratione: & aſſũptus per mẽſurã ab aĩali: cui conuenit: & in tẽpore cõgruo: eo ꝙ non in oĩ tẽpore omnia conueniunt: Ita cibus ſpiritualis reti/net aĩam bono ſtatu: ſi ſit factus ratione: & aſſũptus per debitã mẽſurã in tp̃e congruo utriuſq; ætatis uirtutis in hoĩe. Scriptũ eſt enim ꝙ ſicut frigida calidis & calida frigidis tẽperantur: Ita contraria contrariis curãtur: & medelã recipiũt ordinate. Similiter ẽ utile ĩquirere diuerſos auctores & magr̃os ꝓpter diuerſas ſentẽtias: eo ꝙ diuerſi diuerſa ſenti unt: & monent ſcientia uel ingenio gratioſo naturæ: qđ diffundit᷑ deſuper ꝓficiẽs multũ poſtea: & eſt origo ſcientiæ. Vnde ex meo conſilio: doctores magiſtros & hoĩes ĩgenio/ſos naturaliter: curialiter apud te inuenies: & ſæpe cũ multis ſermonẽ facies: coram eis ſapienter ac domeſtice uerba pronuncians. Putabis in diuerſis propter diuerſa: & facies eis quæſtiones quando tecum erũt: & dicta eoꝶ ĩ corde ſeruabis: ut ĩpoſterum & tibi &

cæteris

cæteris prodesse possint. Nescis terra inculta & arida: quæ cũ sit sterilis ab hõibus repro/batur. Manutene studiũ sciẽtiarum ĩ tuo regno & fac fieri disputationes ante cõspectũ tuũ: & tuus aĩus in his glorietur: ut tuũ ingeniũ in melius reformetur. Tuũ studiũ scit uelle regnare diu. Et hoc erit: si te dederis uirtuti/bus: uitia uitãdo. Et de tali mortalitate aliqd dicemus: si deus uoluerit. Sed hic dicimus: q des cor tuũ cognitioni boni intellectus se/cundũ discretionis mensurã. Sis amicus dei fide: spe: & opere. Nec obmittas ãplecti illã scientiã: quæ a philosophis phisionomia na/turaliter noĩatur. Et hæc sciẽtia est illa inter cæteras: qua caute multi hoĩes quondam usi sũt gloriari & exaltari apud magnates. s. ĩpe/ratores qui trãsierũt. Similiter apud multos reges & baronos. Et non quia adeo præcedãt reliquos hoĩes: Sed ppter hanc scientiam & ppter huiusmodi plurimas alias: quas secre/to nouerũt. Vnde dictũ est: honora hoĩem ppter scientiã: Require notũ amicũ propter necessitatẽ. Apud enim quosdam melius est

philosophari q̄ ditari: & apud quosdā melius ditari q̄ philosophari: & apud quosdam utrūq; nocet: & apud quosdā neutrū debet requiri.s.a faciētibus uerā penitentiā in hac uita. Huius.n.sciētiæ inqsitio est pulcherrima in natura: cuius pfectio attribuitur phisionomoni: de numero antiquorꝝ phisione: sūmo doctori in scientia naturali. Vnde qdē hæc sciētia nomen traxit ab eo: studiū cuius grande fuit diu: & diu eā inuestigare ac etiā irreprehensibiliter congregare. Collecta est .n.hæc sciētia ex compositione hōis utriusq; sexus cū q̄litate possibili modi status psonæ uiuētis. Et ex hac scientia naturæ ingeniosæ quæ cognoui: tibi domine imperator sub lucida breuitate ī hoc libello penitus enarrabo. Dicit.n.qdā sapiēs: Phisionomia est sciētia naturæ: īsinuatione cuius pitus ī ea sufficienter agnoscit differētias animaliū psonarꝝ in om̄i gradu sui. Et quia omnis sciētia est a phisionomia: idcirco eā in hoc loco diffiniamus: Phisionomia ē doctrina salutis: electio boni: & uitatio mali: cōprehensio uirtutis &

præter/

prætermiſſio uitiorꝝ.hoc autem īducit uerus amor dei:timor diaboli:fides meritoria:ſpes præmii īperdibilis æternæ uitæ: & iudicium mortis: qua uidetur penitus:ꝙ hic omnia relinquantur cæteris:quia tenētur.Et non ulli ualet ſcientia: nec potentia:nec congregatio pſonarꝝ:nec gratia pulchritudinis:nec uolūtas:& omne bonū.Vnde dixit quidā:Omīa trāſibunt:nos ibimus:ibitis:ibūt: Cari:non cari conditione pari.Et alibi dictū eſt:Omīa tranſibunt præter amare deum. Conſtituo ergo o Federice Imperator tibi ex hac ſciētia phiſionomiæ regulas & cōſtitutiones abbreuiatas:quas tibi pono ſatis ſufficienter.iugo quarꝝ ſi te bene adieceris:dabit tibi magnū pretiū laudis ex multa ſapientia & uirtute: creſcet tibi etiā magnū & grande ingenium ſapiētiæ ad nobilitatē tuæ naturæ.quā ſapientiā ſi in mente habueris memorē: melius intelliges dicta loquentiū tibi: cautius agnoſces tuos ſapiētes & alios uiſu & auditu:nec non & alios hoīes indifferēter:qui tecū habebūt gratiā eloquēdi:uel ante te aliqd faciēdi

quod non est parum. Et ex industria huius scientiæ in te secreto hēbis grandē partē con/silioꝝ consulētiū tibi: & exultationē uirtutū & uitioꝝ quasi ut sēper secū habitauisses in factis ubiqꝫ. Sed ante q̄ hoc tibi recitē ordi/nate p singula capitula: uolo tibi enucleare historiā prioris substantiæ: quasi incipiens a fundamento primæ materiæ: qđ potest esse tibi multū eaꝝ multiplici ratiōe: eo ꝙ pauci hoc sunt scientes in ueritate.

Prima pars libri huius Cap. i.

n Obilis Imperator uir gratiose quasi omnium gratiaꝝ & donoꝝ ex grādi amore tibi notifico sacratissimā scientiā na/turæ: quæ potest appellari consolatio: & quæ non multū dicitur gētibus idiotis: nec etiam est dicenda: Sciendo ꝙ qui eā bene nouerit: & memorē in mente habuerit: quotienscūqꝫ casus incurret: ipsāqꝫ exercitando si incipiat loqui de ipsa cū altero: & ille hāc scientiam ignorauerit: uidebitur illi ꝙ ipē sit propheta

uel san

uel sanctus. & hic postea reemendabit eum ubiq; dans ei studiose pretiū magnæ laudis. Amabitur a gētibus notis & ignotis: quæ audierīt loqui de illo: & honorabitur inter eos: Et hoc non est parū uidelicet īter uniuersas gentes famā sapientiæ & scientiæ celebrē obtinere. Scias igitur ꝙ & motu superiori fit & motu inferiori .s. partim in genere & partim in specie. & motus primus conceptionis ex utroq; sexu est amor naturalis uiri in mulierem & mulieris in uirū in caloris uniti genitalibus. Sciēdo ꝙ uir est agens: mulier ꝟo patiens. unde ambo habent uim relatiui: cū in coitu sit mutua relatio. Eoq; semen unius refertur alteri: & utrūq; est antecedēs alterius. Luxuria uiri primā radicem habet in lūbis: & libido mulieris in umbilico. Vnde Iob Virtus eius in lūbis eius: & fortitudo eius in umbilico uentris eius: Iuxta illud dominus in euangelio: Sint lumbi uestri præcincti: & lucernæ ardentes in manibus uestris. Tempus enim congruū in uiro est ī hieme & in uere ad coeūdū: mulieris ī æstate & autūno.

Istud autem est ꝓpter contrariā cōplexionē
tēpoꝝ & psonæ. Cōplexio quoꝝ nihil aliud
est q̄ caliditas cū frigiditate & humiditas cū
siccitate. Item dicimus ꝙ neuter non posset
agere cū delectu: nisi haberent instrumenta
ad hoc deputata tā intus q̄ extra. Vnde uir
habet suos testes extra uentrē in pelle. Muli
er uero intus uidelicet extra prīcipiū uuluæ.
Tamen non sunt ī oīni similes testiculis uiri
Vnde mulier habet suū semen ex testibꝫ ue
lut uir: & hoc mouetur ad coitum ardenter.
Semen uero testiculoꝝ dicitur ꝓprie spma:
qđ descendit ex omni humore corporis diui
so & partito in oīnibus mēbris essentiue: cu
ius est nobilior pars oīum humoꝝ & subtili
or. Et hoc semen in se continet omnē naturā
& cōplexionem quarūlibet partiū totius cor
poris: a qua descēdit. Sciendū est ꝙ spma
uiri est calidius & fortius illo mulieris. In e-
missione uero spmatis utriusq; a natura su-
periori tribuitur oīs uirtutis effectus & uir
tutis angmētabilis pro tēpore decurrente. Et
secundū cursū corpoꝝ superioꝝ sicut dispo-
sitionem

sitionem corpo⁊ concipientiũ fœtus recipit simul & semel omnia & singula quæ postea dissernũtur ordine tẽpo⁊ & naturæ. Quãtitas aũt embrionis fit secũdum quantitatem seminis uirtuosi & matricis: quæ matrix si fuerit bonæ complexionis embrio uadit ad perfectum: & econtario. Vnde si semen discurrat per matricẽ ĩ longũ fœtus erit longus & gracilis: & si in latũ uel quasi rotundum erit curtus & grossus. Quid autem sit spma sic diffinitur. Sperma est prima materia embrionis creandi: uel sperma est artifex creando⁊ infantium: uel sperma est semen aĩalis sine spiritu & nobilioris sanguinis & purioris ad ĩstar uini rubei: quod exagitatione cõuertitur in sperma candidum. Et cũ illa substantia sit nobilior parte remanẽte ac leuior & uirtuosior: ideo superascendit. Et est sciẽdũ ꝙ si de semine uiri plus fuerit q̃ feminæ fœtus erit illi similis in pelle & forte in sexu. Vbi gratia: mulier quædã erat alba: & cũ coiret cũ æthyope peperit filiã albã. Alia mulier nigra coiuit cum uiro albo: et peperit filium

nigrum: ut patet hoc toto tempore. uerũ est ꝙ si mulier sit iuuenis: cũ ĩ coitu fit memor sui uel uiri uel alterius: & ꝓprie cum semen diffundit generatiuũ genitũ erit omnino similis. & iam probatũ est milies & in aĩalibꝫ.

Cũ uero sperma exit coitu est maxima delectatio in naturali corporali & spirituali secundũ quãtitatem illius & testiculi de quo exit. Sciendũ est ꝙ ex dextro maior ẽ dulcedo q̃ ex sinistro: & ex multo semine q̃ ex pauco: qa sperma diffunditur completa ætate per causam: ut unusquisqꝫ manuteneat sibi uitã productius. Dicimus ꝙ cibi sunt qbꝫ semen augmẽtatur in uasis: ut rapæ: cicera: carnes recẽtes: gallinæ: castrati: porci non saliti: oua sorbilia: fabũ fractũ: cibus de pasta: panis recens non calidus & cæt̃a. Sũt ẽt qbꝫ cibi semen deficit absqꝫ emissione: ut carnes salitæ: cibi acri & acerbi: panis siccus ut. xv. dierũ & biscoctus & cætera. Itẽ ciboꝝ quidã inducunt luxuriã: ut scinchus: oua sorbilia: caseus dulcis: eruca sicca: uinũ purũ: ostraca saturitas cõueniẽs ciboꝝ: & q̃dã electuaria.

Mouent

Mouēt aūt luxuriā species decoris alterius corporis ad corpus sibi amore cōueniēs uisu & tactu. Vbi gratia Si uir bene uideat muli/erem iuuenem & pulchrā & econtra. Et per uerisimilē: ut si adolescens adornet ad istar puellæ uel habeat faciem inclytā ut femella qua contingit fortis motus: ut patet in sodomitis. Sūt etiā quidā cibi quoꝝ comestiōe castitas conseruatur: ut portulaca: lactuca: eruca uiridis: acetum compositū: cucurbita: cucumer: ieiuniū: paucus cibus: portatio ia/spidis & thopation: absentia corporis deco/rati ætate & adornatione. Vir habet Vtutē calamitæ ad mulierē: & mulier ad uirū: quæ uisu ꝓpinquo tactu ad inuicē coniungūtur. & sicut de chalybe & silice exit quandoque scītilla: Ita de spmate exit quādoq; cōceptio. & matrix est embrio: sicut olla ad coquēdū epulū: & lar ad frigatiam de pasta. Et sciēdū est ꝙ raro accidit: ꝙ exeat spma ex utroque testiculo uno coitu. s. utriusq; agentis & pa/tientis. & ob hoc una tantū fit conceptio uel creatio: quādo conceditur desup dono grāæ:

nec aliter. Sed si ex duobus testiculis utri/usque coitum facientis sperma exierit: & in duas partes matricis diffundatur: duæ fiunt creaturæ uel amplius secundū diffusionem per loca matricis. Vnde cum matrix constet ex septem cellulis siue crispaturis: ut patet ī uentriculis ouium & porcarum & cetera: mu/lier potest septem filios cōcipere & portare: Volens autē domine imperator ꝙ omnia & singula cognoscas per te metipsum: quomō embrio cōcipitur siue generetur ex utrisque coeuntibus in congruo tēpore & coitu facto conuenienter: inquirentibus nobis aperte di/cemus secūdū ꝙ nobis per seriem uidebitur enarrare.

De tēpore coitus masculi & feminæ & de defectu ipsius Cap. ii.

p Rincipiū tēporis coitus scilicet in quo spma dulciter exit uel amare ī mascu/lo est post complemētū annoꝝ. xiiii. & dein ceps usq; ad annū. lxxvii. ad plus. in femina uero post cōplementū. xii. annoꝝ & deīceps usq; ad. xl. annos uel. l. ad plus: & cum hoc

spmatis

ſpmatis exitu incipiũt pili paulatim oriri in pectīe. unitas quoꝝ dicitur femur. Similiter naſcũtur in narib⁊ naſi: in maxillis maſculis: ſub aſſelliis: & circa ſexũ deorſũ: ſup brachi a: manus. & crura: Sicut incipiũt oriri ĩ tpr̃e ueris frondes in arborib⁊: & in herbis flores: & rami. unde porri corporis apiũtur & ꝓdu cũt aliqd ſui generis extra ſolitũ. Itẽ ſibi uox mutatur: Caput uirgæ maſculi decoopitur: mãmæ feminæ incipiũt tumeſcere: uterque naturaliter ſe mouet ad coitũ: ex magno de lectu pariter ĩ naturalib⁊ mẽbris: niſi libido ſæpe refrenetur p accidens: ut p ieiuniũ & p aſperam uitã ciboꝝ. Poſt aũt ſpmatis emiſſi onẽ utriq; mutãt figurã pĩcipaliter ĩ facie: & uirtutẽ in carne: & conſuetudinẽ ĩ morib⁊: ĩ cogitationib⁊: & ĩgenio. De coitu dicimus ꝙ ſiquis ipſum nimis frequentet: & etiã in die bus contrarii temporis ei multa contingunt in contrarium: quæ quidem faciunt corpori iſta quæ dicemus nunc. Nam coitus conti nue factus totum corpus infrigidat & deſic cat ab humoribus: & talem actum ſentit

incouenieter cerebrū capitis & oculi: quia cū cerebrū plenius liqdetur ut glacies ī sequēti die & ꝓprie in mane oculi lachrymant: con/tingit dolor capitis qui dicitur soda siue emi granea: & ꝓprie circa horā nonæ & deiceps.

Dīminuit etiā coitus inconueniēter factus uices omnium mēbroꝝ: cū sit spma colamē tū ipsoꝝ. Macro corpore figura fit turpior ī aspectu: uisus oculoꝝ abbreuiatur: uita āni hilatur: debilitatur spiritus: appetitus cibi ꝑ ditur. Homo fit obliuiosus faciendoꝝ: & pi/ger: in eūdo grauis: in moribꝫ solitis sīplicior in īgenio grossus: in laborādo uanus: ī credē do alteri uelox. Capilli sibi facile cadunt: & citius canescunt: & fit caluus in fronte & in sūmitate capitis: facile īfirmatur ab aere cor rupto: Qui cū patitur non bene memoratur tpr̄is in quo coiuit nimis: uel cōtra documē/tū consilioꝝ coiuit naturæ. Et de istis oībus satis patet ꝑ contrariū ut in pueris uel puel/lis nondū corruptis: qm̄ ad talia non īcurr̄t: qa non canescūt neqꝫ caluescunt: īmo capilli sibi crescunt: ut herbæ in horto. Et hoc patet

in tricis

triciis puellarꝝ uirginum ante q̄ coeant: quæ post multū coitū perdūt capillos & colorem Et tunc per capillos & colorē ualde mirātur causā ꝓpriā ignorantes. Idē est de uiris: qm̄ bene ꝑpendūt de casu capillorꝝ: & de dolore capitis: quē emigraneā appellāt: sed non co/gnoscunt ꝙ frequēs coitus non ē in congruo tpr̄e factus. Vnde sup hoc quidā dixit & be ne: & memoriæ firmiter tenendū ē: Vere coi re iuuat: hiemis quoq; tēpote confert: Sanus in autumno si uis tu fore coito. Vnde qui a contrario tempore sibi nō custodierit nimio coitu & fleubothomia & cibis contrariis com plexioni suæ secure aspectet infirmitatē peri culosā in breui tpr̄e: nisi forte se adiuuet ma xime medicinarꝝ iuuamento. Tamen diciūs ꝙ q nimis penetrauerit mulierem: lauet sibi nares & pulsus brachiorꝝ & pedū bono uino & comedat bonos cibos: ut restauretur qđ deperditū est de semine & de sanguine. Sūt aūt multi q sanitatē ꝑcipiūt ex usu ueneris: & qdam facile infirmātur. ualet. n. sanguini/cis: nocet uero flegmaticis: colericis: & melā/

colicis. Et ꝓdest secundū causā interueniētē & statum. Qui.n. multū mīgit sæpe recipit nocumentū per coitū eo ꝙ supefluitates cor poris sufficienter nudantur ꝑ urinā: q si uta tur coitu facile infirmatur: & cito moritur. Xꝛum est ꝙ quædā faciunt satis urinare: ut caro uolātiliū: & oīe diuretitiū: ut petrosili um: crocus: cicera: rapæ: faseola: nuclei cera/ sorū &c. Sed si pinguis sāguinitate nō uta tur coitu & supfluitate semīs: ꝙ nimis īplet uasa: solet infirmari: ut patet in damicellis: quæ nimis cōseruātur ī uirginitate: ī uiduis: & religiosis mulieribus: & masculis.

De occasionibus generādi & nō generādi & de menstruo mulierum Cap. iii.

d Icit Aristoteles cessāte cā cessat efīcūs. unde multæ sūt causæ generādi & nō generādi. Causa.n. generādi est primo uolū tas dei. Secūda causa ē si status ꝑsonaꝝ fue rit bonus in sanitate: & congruus in usu regi minis ciboꝝ & potuū: & ecōtrario. Vt uero mulier generet ista sunt principaliter præsci enda .s. ut matrix sit sana & ī suo loco & nō suffocata; & bonæ cōplexiōis ī caliditate. Sp/

ma utriusq; sit diu reseruatũ: & præcipue ui
ri ad hoc ut sit bene uiscosũ & coctũ sua di/
gestiõe: Ambo coeũtes mittãt sem̃: ut cõmi
sceãtur: Virga sit lõga: mulier iuuenis uel q̃
non deficiat a mẽstruo: Matrix contineat sp
ma receptũ ad minus p mediã diẽ: uitet mu
lier coitũ hĩc ad tres dies: ne addat aliud se/
men: uel ne apiatur orificiũ: nec mulier edat
tũc cibũ frig dæ naturæ: nec fleubothomet:
nec recipiat frigus. & sic põt ualere coitus. fa
cit. n. ad cõcipiẽdũ unus coitus tm̃. Quando
mulier coit uolẽs grauidari debet star coopta
cũ uiro stricta: & tenere anũ eleuatũ: ut sem̃
melius ĩtret: & plicata ĩ uno latere secũdũ q
grauidari desiderat: facta grauidatõe se diu
custodiat: & sedeat ĩ loco cũ ano pedib; & re
nib;. De mẽstruo diciũs q si a cãe cõedatur
purũ fit rabidus: & si aspgatur herba uirens
siccatur. ĩfatuat hoĩem certa datõe: & reddit
leprosũ. Mẽstruũ ẽ supfluitas ciboꝶ q̃ nõ be
ne digeritur defectu caloris naturalis: ũde ẽ
spma ĩpsũm: & ẽ ad cõcipiẽdũ utile & neces/
sariũ: ut erat alũm ĩ cõfectõe tĩcturæ: & si de
ipõ ĩ cellula qcq̃ nõ fuerit generatio nõ ualet

Sed si de ipso nimis fuerit ĩ loco cõpositioĩs: conceptus erit signatus in malũ. Et si fiat generatio tp̃ris sui decursus creatura erit male signata: ut gibbo & cætera: aut efficiet' leprosa & cætera. Et si mulier sit memor alicuius cũ semen diffundit cũ uiro creatura assimilabit illi in parte. Et ut eius memoria sit utilis: debet doceri a uiro: ꝙ non recordetur tũc de tali uel de tali. Crescit menstruũ & decrescit secundũ lunã & mare in simili: & ita sperma utriqꝫ sexui: unde potest eius augere: reqrit exitũ. Sciendũ ꝙ mulier multo abundans menstruo pauco abũdat spmate: & ideo nõ curat de coitu: & econtrario.

Signa mulieris calidæ naturæ & quæ coit libenter. Capitulũ. iiii.

Signa aũt calidæ mulieris & que libenter coit sũt ista: Iuuẽtus: cõpletis ãnis duodecim: sit ad minus semel corrupta: mãmas habẽs paruas: & illas cõueniẽter plenas & duras: barbuta in locis consuetis & pilosa: ut in cruribꝫ & pectine & assellis. Cuius pili sũt grossi & aspi: capilli crispi & curti: audax

in lingua

in lingua: in loquendo uox subtilis & alta: in aīo supba: alteri crudelis & nō bene pia: ualde curialis receptu & factione seruitii oībus psonis: & præcipue notis & amicis: boni coloris ī facie: recta in hasta: macra ī carne plus q̄ crassa: ebriosa Talis. n. mulier sēper reqrit coitū: & cōplet in actu suū desideriū: pauco abūdat mēstruo: & quandoq; non est exitus eius omī mēse ut cæteris: īmo trāsit unus mēsis & plus: ut duo uel tres: sed casu īgrauidatur: paucū hēt hæc mulier lac: & ē fortis grauida & non grauida: Caro eius non sic fetet ī sudādo ut cōtrariæ mulieres: cātat libenter: circuit loca: & delectatur solatiis & ornatib; suis: si ea potest habere.

Signa mulieris frigidæ naturæ: & quæ nō libenter coit. Cap. v.

Signa uero frigidæ mulieris & quæ nō libēter coit sunt ista: nimia pueritia: mām̄æ grādes & ꝓprie molles: nuditas pilorū in locis quæ solent eis abūdare: capilli lōgi multi & extēsi cito crescētes: de facili pauida: ī loq̄ndo cōtra alterū non ē audax: facile

credit oĩa q̃ audit. & ideo cõuertit' cito ad bonũ & ad malũ. ẽ cõdolẽs alterius miseriæ ac pia. futuens raro desideriũ cõplet. carnes hẽt undiq; molles: in flatu loquendo ẽ debilis & om̃i mẽbro p̃sonæ: multo abũdat mẽstruo: & ei discurrit om̃i m̃se ad ĩstar maris p lunã: plus tẽdit ad pinguedinẽ q̃ ad macredinẽ: in facie est pallida uel sine colore: cito ĩgrauidatur: & grauẽ hẽt portatũ plus & minus scd̃m uirtutẽ ẽbrionis: post partũ multo lacte abũdat. Signa aũt grauidatõis in muliere sunt ista & multa: ut ẽ trãsmutatio stomaci: cessatio mẽstrui &c. Ideo debilitatur & trãsmutatur in aliquo a statu priore: p eo q̃ meatus purgatõis sunt ĩpediti: & menstrua in uẽtre multiplicantur. Ad ĩpregnandũ ualet ante coniũctionẽ fleubothomia pedũ: mundicies matricis: & similiter si se excuset de coitu loquela. & hoc facit sæpe ĩgeniose: ne uideatur esse ĩpia: etiã ppter uerecundiã citius ĩpregnatur puella q̃ femina matura ppter teneritatẽ suorũ humorũ: qa facilius cõmiscẽtur: & conuertũtur in corruptiõem: cuius exẽplũ est in plantis

plãtis nouellis arborꝝ: & mulier pua cũ maiori parit dolore q̃ magna: & debilis q̃ fortis: & frigida q̃ calida: & pĩguis q̃ macra. Forma aũt pedũ significat conditionẽ uuluæ latæ & strictæ: ex qua fit partus.

Diuisio capituli. Cap. vi.

q Voniã mulieres nõ hẽnt ĩ se tantũ calorẽ ĩnatũ: quo malos humores in eis abũdãtes ualeãt desiccare: neq; possunt pati tãtũ laborẽ neq; tã fortiter ut faciũt uiri: ideo sũt eis debiliores in om̃i ꝟtute & ope: & maxĩe cũ cõplent suũ coitũ. Sciendũ ꝙ natura ob hoc sibi tribuit qd̃dã purgamẽtũ: qd̄ flos noĩatur ĩ uulgari: & m̃struũ ĩ scriptura. hũc ãt humorẽ uirtus naturæ eiecit ab eis oĩ m̃se a. xii. ãno inantea usq; ad annos. xl. uel. l. ad plus: nisi sit grauidæ uel lactãtes: aut eis cã ĩteruenĩat q̃ strĩgatur: uel nisi naturaliter sit q̃si hermaphrodita: uel minus calidæ naturæ ũde mulieres postq̃ sũt cõpletæ ætatis mũdãtur p m̃struũ uel coitũ uel p sudorẽ ut rusticanæ. Vnde si quæ uiri sæpe uirga coeãt uel uirga sirici: ut quædam uiduæ & moniales & cætera fiunt macræ & in facie liuidæ.

Sciēdū q̄ plus nocet eis una expeditio coi/
tus q̄ septē uiro. sed si raro coeant uel non:
& bene fluxū purgētur: cito ĩcrassātur: nisi se
nimis faciāt laborare: uel ieiuniis: & ideo ali
quātulū concupiscūt coitū causa caloris na/
turalis multiplicando semen. sed si bene ui/
uāt cibis & potib⁹: & non grauiter fatigētur
ĩdigentes coitu: ut uiduæ morbidæ & quædā
monacæ & reclusæ: facile ĩfirmātur: & effici/
ūtur liuidæ & reumaticæ: & misere uiuūt in
statu sui corporis hoc ignorantes: & de hoc
medici nō sēp bene ppendūt: & est magnus
defectus in eis solo errore. Sed cū non sit si
bi iustū talia explorare cōsulere debēt iuxta
honestatē in comedēdo uel abstinendo: & q̄
parū comedāt: uinū tēperent: se multū fati/
gent: & non stēt ociosæ: aut in orone nimia:
& eāt p loca hinc illuc: unde p hāc uiā cessāt
tētationes carnis & humoris supflui. Si uero
mulier fluxū patiatur: & uir eam cognoscat:
facile sibi uirga uiciatur: ut patet in adolescē
tulis q hoc ignorātes uiciātur quādoq; uirga
quādoq; lepra: Et si mulier tūc concipiat cō/
ceptus

ceptus efficietur uiciosus defectu mēbri ut digiti uel ꝟtute uisus &c. De flore mulieris ē ut arboris: qm̄ fructū nō portat nisi prius florescat. Motus ꝟo menstrui est scđm lunā: Spmatis ꝟo scđm solē: & donec mulier abūdet flore sic pōt concipe sicut uir q se mīe uirgā erectat: & sicut multis causis contigit fluxus fructus ab arbore: ita pōt constrictura. Vn de ꝑ utraqꝫ causa solet mulier grauiter īfirmari. & ideo ualet exitus sanguīs de naso & de uulua &c. Dicit. n. Hipocras ꝙ mulier non pōt concipe ꝑpter nimiā gracilitatē & macredinē & ꝑpter nimiā pīguedinē Cā ē qa ex utroqꝫ casu os mr̄icis ē strictū: strictura cuius sem̄ non ītrat repēte. Constātinus uult ꝙ mulier habens uuluā nimis puā quæ cognoscitur forma pedū non coeat: ne partu pereat īpregnata. Sed qa sūt quædam mulieres sanitatē ꝑcipiētes frequēti coitu: ut qdā uiri dicimus ꝙ oīo coeant licite: aut portēt secū iaspidē uel thopation &c. uel uitam faciāt regularem. De embrione dicimus ꝙ est similis fructu qui adhuc pendet ī arbore:

qm̄ dū est tener in ramo cadit leui occasione & pditur: sed quādo plus crescit firmior effi citur obstans uiciis: qbus cadat. cum aūt est maturatus ut pirū & ficus cadit. & ita est de embrione creato: qa donec non est bene liga tus in loco suæ sedis facile cadit siue p saltū siue per ballum & cætera. Vnde circa prin/ cipium sui ortus & circa finem suæ natiuita tis facile cadit: ī medio xo hoꝶ duoꝶ tēpoꝶ non ita leuiter cadit. Tēpus xo piculi ē pri mus mēsis scđus septīus octauus nonus. de primo mense dicimus ꝓpter teneritatē noui tatis: & de secūdis ꝓpter natiuitatē. Hipo/ cras dixit ꝙ femina prægnās āte mēsem octa/ uū nec post septimū fleubothometꝰ: sed mēse qnto & sexto secure si ei sit necessaria. uerū est ꝙ cū timore fiendū est: & paucus sāguis debet extrahi: & tutius ē se abstiere. Hō nō debet dicere studiose corā prægnāte & præci pue puella. xx. ānoꝶ aliqua q̄ ipsa cupiat ar denter: nec ex eis ualeat hr̄e. Cum iā multæ mulieres pdiderīt embrionem. Et sciendū est ꝙ appetitus eius trāsfertur ī embrionem. Et

ideo

ideo ꝓ utroq; tacendũ est. Si ꝟo mulier gra
uida oĩo gliscit comedere cretã uel carbõem
&c. ne sibi sit piculũ edat modicũ: ꝓ medici
na utatur cicerib⁊ assatis fabis &c. Cum ꝟo
prægnãs appropinquauerit partui: & timeat
cã motus doloꝝ utatur balneis: & ungat se o
leo oliuæ: & pedes oleo rosato si iflauerit eos
uel aceto aqua debilitato. Hæ fatuæ uolun/
tates ut carbonis calcinæ &c. plus cõtĩgunt ĩ
prima grauidatõe & scđa q̃ postea. Si præ/
gnãs quãdoq; pdat sãguiem ore uel naso uel
desubtus signũ ẽ ꝙ fœtus ẽ nimis debilis &
ĩ piculo cum nõ possit recipe solitũ nutrimẽtũ
q̃uis humores sĩt multiplicati ĩ uentre præ/
gnãtis. Et cum fluxus cõtĩgat ex frigiditate:
sibi subueniendũ est cibis calidis & siccis na
tura ĩ primo gradu uel ĩ scđo: aut cibis cali/
dæ & humidæ naturæ: ut zĩzibere: cumino:
carnib⁊ recẽtib⁊: ut gallinaꝝ: iute petrosilioꝝ:
lacte amigdolaꝝ: ouis sorbilib⁊: cicerib⁊ frac/
tis: odorib⁊ musci & thuris & huiusmõi. Præ
gnãtiũ q̃dã facile pturiunt: ut bene sanæ: &
habẽtes os uuluæ latum: matricem magnã:

& quæ sũt plus macræ q̄ crassæ. Grauiter ꝟo parturiunt multũ puellæ: infirmæ: crassæ: & debiles habentes os uuluæ strictum.

Secunda diuisio capituli. Cap. vii.

i Tem dicimus de coitu uirtuoso & de generatione creaturæ ꝙ uir non debet coisse recenter neq; mulier spacio octo dierꝶ. Sciendũ est ꝙ quãto magis spma utriusq; fuerit seruatũ tãto & ꝓductũ. & si idẽ spma ex bonis cibis fuerit gnr̃atũ tanto magis erit digestũ & uiscosũ ac ꝟtute plenũ. In conci piẽdo ꝟo mulier nõ debet esse plena floribꝫ neq; oĩno uacua: sed nouiter mundata: ita ꝙ matrix sit aliquãtulũ mũda. Et qm̃ uir effũ dit sem̃ & ipsa suum: ut ãbo seĩa misceãtur: & cum puenerit ad punctũ exitus anũ tene/ at eleuatum suo posse procedendo studiose uersus illam partem cuius gnr̃ationis gliscit concipere: memorando alicuius formosi: & semen bene discurrat in cellulam matricis per longum: ut Embrio recipiat formam laudabilis longitudinis. Completo menstru o oportet ut mulier confestim iaceat super

illud latus: ĩ quo recepit semen: & multũ re
pauset: nec uuluã abstergat intrinsecus: nec
motũ sui faciat: nec urinã effũdat: nec se ele
uet de lecto ea die figẽs se dolere caput &c.
Vel ad minus ĩ eo latere dormiat tres horis:
& si nõ poterit dormire sic iaceat calida. quã
do ãt de lecto surgere uoluerit: plane se mo/
ueat: & suauiter uadat: & oĩa faciat: a cursu
in ea die se abstineat: a saltu: ab alio coitu: a
quassatiõe: a multo cibo & potu. Cibus eius
sit sanus & bonus & bene coctus. post prãdi
um dormiat aliquatulũ stãs coopta: ut sit ca
lida: nec possit recipere frigus: nec se pmittat
cognoscere a uiro p septẽ dies uel ãplius: ne
cella reseretur. In latere dextro dicimus q
masculus concipitur: & ĩ sinistro femina: ut
qdã uolũt. nos uero dicimus q latus non facit
ex toto sed semẽ testiculi. qa de dextro exit
masculus: & de sinistro femina. uerũ est q
cõplexio lateris pficit generationi: & cũ sem
exit de testiculo dextro sentitur maior dulce
do q̃ de sinistro: & q prædicta sint uera iam
pbatũ ẽ milies: q habebãt tm̃ unũ testiculũ:

qm̄ illi q habēt testiculū dextrū concipiunt masculos: & hēntes sinistrū concipiūt fēias. Sciendum ꝙ in hora effusionis est totū iudiciū cōstellatōis cōcepti licet sit occultū astrologo. Vnde mulier debet notare mēsē diem & horā bono arbitrio quādo coit coitu gnr̄ationis: & tunc eēt iudiciū facile. Gnr̄ale ē ꝙ cōceptus non cessat ex toto a ꝑle. Vnde dixit Pāphilus Sæpe solet filius similis esse pr̄i. i. ꝓprio semini. Et alius dixit Fructibꝫ ipsa sui quæ sit dignoscitur arbor. Insuꝑ diciūs ꝙ sicut ē īpossibile ꝙ hō unū pedē teneat ī terra & aliū ī cælo: ita īpossibile ē ꝙ puer natus sit similis suo genitori oīno figura corporali uel moribꝫ. Siqs ꝟo his duobꝫ careat ens magis uel minus: oīo non est generatus ab eo q nutrit & tenet ꝑ filio q̄q̄ cognouerit mr̄em. Nā de uno puteo multi possūt aquam haurire. Qui ꝟo posuit semen ī conceptu illum plus amat: & ille plus sibi similatur tp̄e discretionis. Et est regula generalis ꝙ filii quodāmō plus matrizant q̄ patrizant. unde regula generalis est ꝙ quāto plus uterqꝫ se abstinet a

coitu

coitu tãto citius generat postea coiens: ut pa
tet ĩ illis q se diu seruauerĩt: qa uir ueniẽs ad
uxorẽ cito eã grauidat. Et est notãdum ꝙ si
semen sit multũ: & ĩtret ĩ oẽs cellulas matri
cis: & ibi debito conseruetur: septẽ filii gene
rãtur: & septimus ẽ hermaphrodita. s. q ĩ me
dio generatur. & plus septẽ non speret hr̃e ĩ
uno partu.

Tertia diuisio capituli. Forma mulieris in
matrice. Cap. viii. & .ix.

s Ciendum est itẽ ꝙ ĩ primis sex diebꝫ
post coitũ generatm̃ semĩe diffuso in
loco ualitudĩs matricis: cuius hæc est forma
scđm dispositionẽ diuinæ potẽtiæ fit tãq̃ lac
coagulatũ siue butiru: postea ĩ tribꝫ diebꝫ se/
quẽtibꝫ remouetur a q̃litate præfati lactis: &
fit tãq̃ sãguis. in sex diebꝫ seq̃ntibꝫ ille sãguis
coagulatur: & durescit multum: & fit paruæ
quãtitatis: ut pla rotunda. postea ĩ. xii. diebꝫ
sequentibꝫ formãtur mẽbra prĩcipalia: quæ
sunt q̃ttuor. s. cor cerebrum epar & testiculi
postea in tribus diebꝫ cætera mẽbra generan
tur: & gn̄ata discernũtur ĩ tota massa. poste
a ĩ sex diebꝫ seq̃ntibus caput distinguitur a

ſpatulis formans faciē ſuper genua: & cor & epar & teſticuli cū ſuis ꝓpinquitatibus: ſecernunt poſtea in quattuor diebus ſequētibus: quæq; mēbra totius corporis ſuā habēt pfectionē cōiunctim & ſeparatim: ut natura requirit. Et ſic tota creatura in tēpore diffinito dieꝝ ſuā habet eſſentiā: quā ad perfectionē ſui debet habere: confeſtim uitā perpetuā recipiēs ideſt aīam uiuentē deo creatori ſimilē. Et hoc totū patet ex uiro p hæc tria metra
Tres ī lacte dies: tres ſunt in ſanguine trini:
Biſſeni carnem: terſeni mēbra figurant:
Poſt quadragīta dies uitā capit hic aīamq;.
Cum prædictū germen ſic ſe habeat: eſt paruiſſimū plus formica & pūcto qđ ē ī maſſa de qua infinite concreantur: ut oua cācrulorū maris. De concreatione feminæ ita dicimus: ꝙ ipſa pficitur in. lxx. diebus ad plus: & ī. lxv. ad minus: ūde corpore præfato eiuſdē datur ei aīa rationalis a deo ſuo creatore: cui eſt tota ſimilis: & quæ non ē antiqua ſed noua: ut ꝓbatur p Auguſtinū. ūde ſicut corpus ē nouiter creatū & aīa ē nouiter creata:
& in

& in humano corpore locatur: tamen in alio nūq̄. Dat. n. deus aīam nouā & liberā corpori nouo tanq̄ pater suo filio tabulā nouā politā & īmaculatā: ut cū ea addiscat & super eā doctrinā exēplo unius magr̄i uel multoꝝ: habeat etiā dictus puer potestatē faciēdi de tabula qcquid uoluerit boni & mali. i. tenēdi mundā & maculādi & lauandi: quod tēpus ei durat donec addidicerit: & nolendo addiscere sibi auferatur a pr̄e. Ita est de aīa nouiter data corpori nouo: qa est quodāmodo in potestate ipsius & cura: obligata est corpori nouo: cū qua & per quā idem corpus potest mereri laudē bene opandi: quo expectat benedictionē æterni patris & beniuolentiā angeloꝝ &c. Similiter potest mereri uituperiū male opādi: quo expectat maledictionē æterni pr̄is & maliuolētiā angeloꝝ & sanctoꝝ & cætera. Vnde a deo repellitur quodāmō furoris ira cadens in manus inimicoꝝ sui: q sunt prædatores aīaꝝ fallentiū & non obseruātiū mandata solius dei. Si quæratur cur infans plene non loqtur & non uadit q̄ cito ē natus

ut postea tpre ꝓcedente: cũ aia sit pfecta in corpore: respõdemus ꝙ duæ sunt causæ: prima est originale pccm̃ Adæ: secũda est culpa corporis & non eiusdem aiæ: cũ corpus non sit pfcm̃ nisi scd̃m tempus: & non scd̃m naturã. unde crescente corpore aia uiua se ꝟtutibus manifestat. De ꝓprietate aũt aiæ satis prædictum est in ꝓprio libro circa principiũ quartæ distinctionis cap. aio aias.

De notitia natiuitatis puerorum. s. quando pueri nati euadunt & quãdo nõ. Cap. x.

d E natiuitate infantiũ dicimus ꝙ postq̃ sunt concepti aut nascũt uiui aut moriuntur ante q̃ nascãtur uel nascendo: unde i natiuitate multa scitur opatio inesse ꝓpter opationẽ planetarum: dispositione quorum inferiora multipliciter disponũtur. Et ob hoc dicimus: cũ luna in septimo mẽse multũ humectet duriciẽ humorum: quæ tenet quẽlibet ẽbrionẽ in uẽtre mulieris facta teneritate illi humores descẽdũt iferius: ut supius exit fex illorum: qui steterũt i matrice p os uuluæ. aut cũ ẽbrione uel post exitũ: qd̃ totũ fit operatione lunæ:

lunæ: quæ regit oēm hoīem & feīam. Qua re opāte luna ī artificiosa natura: fetus exit soli cite de renib⁊ pueniēs ad lucē tēpalitatis: ūde dicimus ꝙ siqs nascatur ante septimū mensē penitus non euadit eo ꝙ oēs planetæ nō sūt opati suam ꝓprietatē iuxta cursū lunæ: Sed ut ratio singuloꝝ plenius hēatur dicemus de unoquoq; mense: ut infra patebit.

Si nascatur ī primo mēse nihil exit nisi hu mor cōmixtus multa uarietate cōgelatōis q/ busdā filis eo ꝙ tūc regnat saturnus: quo coa gulatur totū qđ ex luna fuit liquidum.

Si nascatur ī scđo mͤse sāguis frustatū exit eo ꝙ tūc iupiter regnat & dnātur: opatōe cu ius humor aqueus iā conuersus erat ī sāgui/ nē & ī multa mēbra licet nō sint sic fortia ꝙ tota creatura possit haberi solida.

Si nascatur ī tertio mͤse raro ꝙ nascatur ui/ uus ꝓpter sui teneritatē cū ex facili laceret̄ ī uētre: nec hēat iuuamē sui licet hēat uitā. Suf focatur ēt nimio calore ꝓ eo ꝙ ī eo mͤse dnā/ tur ei mars. unde ē paruus cancrulus.

Si nascatur in quarto mēse inexit uiuus: & si uiuus statim morietur ꝓpter sui teneritatē

& nimiũ calorẽ solis: qui tunc regnat illi.

Si nascatur in quinto mense licet uiuus quã doq; exeat non euadit ꝓpter dñium ueneris q ẽ planeta i gnr̃e feminio & i ꝟtute debilis.

Si nascatur in sexto mẽse nõ euadit ꝓpter dñium mercurii: qui ẽ planeta cõis uirtutis: unde cum separetur a uentre: & sit in coniũ ctione cũ luna quæ ẽ deterior eo non potest euadere.

Si nascatur in septimo mense bene euadit & potest euadere ꝓpter dñium lunæ: cũ per eius regimen sit ordo officioꝝ a planetis cõ/ pletis in tali creatura. Cõpleto quidẽ ordine operationis. vii. planetaꝝ: quæ fit in fine. vii. mẽsis aut ẽbrio nascitur & euadit: aut si nõ nascitur prædicti planetæ incipiunt regnare in creatura ordine prætaxato.

Sciendũ est q͛ sicut in primo mẽse regnat Saturnus in genere &c. in octauo m̃se iterũ regnat &c. Si nascatur i octauo mense na tus non euadit licet nascatur uiuus congrue fortis: & hoc est ꝓpter dñium saturni q tunc regnat: & q sua frigiditate ifrigidat eum: &

claudit

claudit non ualentem surgere in aīam. unde non uiuit ultra diē octauum.

Si nascatur in nono mense bene euadit secundū cursū naturæ: eo ꝙ tūc regnat iupiter qui est planeta pius & bonæ complexionis.

Si nascatur ī decimo mēse bene euadit: qa tūc regnat mars: & ex suo calore cōplexionē eius cōfirmat ī melius: cū īueniat creaturam bene cōpletā & determinatā. Itē nondū ē ꝙ ꝓpter illud mēstruū qđ miscetur cū diffuso semine conceptionis in cellula matricis oportet de necessitate ꝙ qlibet hō natus tēpestiue aut tarde hēat quattuor passiones īeuitabiles. s. uariolas: sturolas: fersas: & scabiē humidā uel siccā. Et sciendū est ꝙ mēstruū ē ita necessariū ad concipiendū uelut alumen tincturæ. & nisi sit aliqd de illo in cellula ubi fit cōceptio gn̄atio nō ualet. ūde si creatura nascatur & diu uiuat naturaliter purgatur ab illa īmunditia. Sciendū est ꝙ si erat fluxus quando erat facta conceptio & de menstruo nimis ī cellula: creatura cōcipitur uiciata ī plus aut minus: & tūc uir se debet absti-

nere a coitu: & mulier debet ei resistere cum sagacitate. Cursus aũt huius mẽstrui ẽ quã do luna est media siue rotũda: & iste fluxus quãdoq; pseuerat uno die: quãdoq; duobus: quandoq; trib9 uel qnq; ad plus scdm cursũ lunæ & conditõis quãtitatis uitiorũ humorũ.

Et sciendũ q iudæi naturaliter patiũtur flu xũ sãguĩs p uirgã scdm lunã qbusdã guttis ut mulieres. De mẽstruo possunt fieri mul ta maleficia & de spmate & de capillis pilis & sanguĩe & uestigiis pedũ in puluere & li/ mo. Itẽ sciendum est q si de mẽstruo satis fuerit in conceptõe: ipsa creatura in sua uita satis hẽbit de prædictis quattuor passionib9: & ecõtrario. Sciendũ q unaquæq; passio il larũ ẽ purgamtũ hũorũ illorũ: qb9 effectũ hũit materia primitiua: unde uariolæ sicut & scu rolæ &c. significãt purgamtum sui electi. Sciẽdũ ẽ q donec ĩfans ẽ in uẽtre mrĩs uiuit de mẽstruo. s. se pascit de illo: nec recipit suũ alimẽtũ p os suũ sed p umbilicũ. Vnde ista est cã qr menstruũ nõ discurrit omi mẽse so lito: qa efficit' cibus ẽbrioni: & hẽt decursũ ĩ

stercus

stercus genitricis: Et hoc sufficiẽter apparet p mulierẽ lactãtem & p puerũ nascentẽ: quia mulier lactans non patitur menstruũ nisi p causã: ĩmo mẽstruum conuertitur in lac: & quãdoq; inciditur ligamen infãtis ab ũbilico quãdoq; repitur ĩ eo cibus: quẽ mater eo die comedit. Nato infante naturaliter nutritur lacte: donec est fortior: & manẽte uirgine in tactu pirulæ nasi dignoscitur: quia cartilago ẽ solida: & cũ ẽ sem̃ corruptus ei sẽtitur ptib9

De modo nascentis infantis & de uentre matris eius. .Cap.xi.

d E exitu infantis: ita dicimus q uterq; exit foras p os uuluæ: tam̃ prius cũ capite si sit bene sanus. Sciẽdũ ẽ q masculus nascitur supinus: & si aliqua uice teneatur ĩ aqua balnei & moriatur moritur ore ĩferius. & feĩa nascit̃ nõ supina sed cũ ore ĩferius: & si aliq̃ uice moriatur ĩ aqua moritur ore supina. Nascitur. n. prius cũ capite qlibet: eo q ẽ sibi qdã ĩtroitus ad uitã tp̃alẽ: ut uideat mũdũ & eum cognoscat miseriis plenum: & suum defectũ: & q per se nihil potest facere. & cum ẽ mortuus naturaliter portatur cum

cū pedib⁹ ante ad fossā in signū sui exitus. & sicut p caput mundū intrauit: ita p pedes ex trahitur suū finē uidens. Sed si aliter nasca tur: ut prius exeat pes uel manus &c. uix eua dit: & potius moritur subito q̄ euadit: & mr̄ eius dolores & mortis picula patitur: Sed si infans ꝯsetur in uentre: raro contingit ꝙ mu lier euadat de illo partu qn moriatur. Et ob hoc tutū est hr̄e bonā obstetricē: quæ p suā scientiā sciat succurrere mulieri parturiēti cū tāto piculo. Nascitur uir cū facie ꝯsus terrā: eo ꝙ prior fuit nocēs: q̄ cito exiuit de manu dei: uir natus uoce clamat. Oa. Feīa ꝯo Oe: quasi masculus dicat o Adā qr̄ peccasti quia ꝑ te patior miseriā infinitā: & femina dicat ī suo lamētabili cantu o Eua qr̄ peccasti: nam tuo peccato sū passura miserabilē uitā ī hoc mundo. Si autē uis scire qūo infans possit exire de utero genitricis: cū sit grādis differē tia inter creaturā & ianuā de qua exit: diciūs aspice lapidē q uno ictu oculi cū ꝓiicitur in aquā fontis uel fluminis &c. exit ab ea qm̄ uisione oculoꝝ cōprehendi non pōt aperitio

aquæ

aquæ neq; clausura: & sic ꝓpter lapidē ipsa aqua non aliter mouetur de suo loco siue sta tu. Simile est ēt de coagulatione salis & de exitu graminis herbæ: cuius effectus nequit finaliter cōprehendi. Itē dicimus ꝙ infans si nascitur rōnabiliter eū consequi debet se/cūdina. i. illa pellis in qua stetit inuolutus ue luti manet uitellū oui ī pellicula tenuissima causa cuius non dispargitur: & tamen ē in te sta. Hæc aūt secundina cū est multū grossa non facile partu dirūpitur: & ideo infans di citur natus ueste. Sed cū est subtilis penitus laceratur: & cruore tegitur. Sciēdū est ꝙ si īfante nato mulier bene purgetur pmanet sa na: & econtrario: nec est mulier aptior ad im pregnādū q̄ post purgationem partus: quæ q̄ cito fluxu purgata leuat se de lecto: & pōt ire p domū. Solet. n. purgari hinc ad. v. uel . vii. aut. ix. dies ad plus: & donec non ē pur gata doloribꝫ affligitur. Sed si ultra. ix. diem differtur purgatio in piculo cadit ægritudīs: qua male grauatur: & cito incurrit ad mortē Vnde debet bōis cibis refici: & calida teneri:

ne frigus recipiat: quo mater solet suffocari & malignari. Valēt sibi stuffæ: quia faciūt cessare dolores: & hūores citius dessiccātur.
Purgamētū X̄o parturientis occultatur uiris & pueris: ne sit eis horror: quia sanguis est. Vnde ab obstetrice abscōditur in latēti loco domus: ut sub pede schalaꝝ uel post hostiū in obscuro. Si.n. sciretur a uiris quid turpiū feīa gerit eam taliter hn̄t fastidio ꝙ eā tan gere nollent: & gn̄atio filioꝝ sæpe cessaret.
Itē si parturiēs nō bene purgatur illud qđ tūc remanet īdurescit ad instar frusti carnis .s. de die in diē: quo frusto mulier se credit non diu ingrauidatā: cū habeat in se conditi oēs īpregnationes appetitu & uentris cōfla tiōe donec ueniat ad terminū partus præsto lati. & cum recipiat quasi omīa signa partus afflictione tam̄ nihil parit: & tunc patet ægri tudo nisi sibi succuratur beneficio utilis me dicinæ. Si quæratur cur mulier non est bar buta sicut uir: dicimus ꝙ cum utriusq; cibis & potibus naturaliter abūdet multis humo ribus natura eos depellit hoc modo: quōiam
in mu

in muliere consũitur incremento capillorꝝ & fluxu menstruorꝝ: Et in uiro p augmẽtũ capillorꝝ & barbæ. Vnde illi humores qui cõuertũtur in menstruum efficiuntur pili barbæ ĩ uiro: & ecõtrario. Sciendum est ꝙ pili mulieris sunt frigidi & humidi: & ideo suo põdere non possunt plus ascendere q̃ ad mãmas in quibꝫ cõuertuntur male. Capilli ꝟo uiri sũt calidi & sicci: & ideo eorꝝ leuitate ascendũt p quosdã meatus usqꝫ ad fauces: & ibi exeunt fauces porrosas siue porros ut fumus de foraminibus camini.

De rebus quæ nocent Embrioni & mulieri grauidæ. Cap. xii.

m Vlta sunt quæ nocent embrioni & nõ genitrici: & ecõuerso. & quædã utriqꝫ. Vnde uolẽtes hoc pãdere documẽtũ dicimus ꝙ herba papauer & eius semen nocet utriqꝫ. Causa est qa ĩducũt sõnum utriqꝫ. Et herba tĩgit pellẽ ẽbrioĩs: macula cuius nũq̃ recedit. Sciendũ ꝙ papauer & rosula cãdida faciũt maculã cãdidã: & rubea rubeã. ũde pregnãs in cibo nõ utatur: ne infans sit somnolentus

uel maculatus. Caro leporis & leonis nocent multũ embrioni: q̄a ille sẽper apertis oculis dormit & hic similiter. acetũ nocet: & sulzus .i. nerui pedũ boum: & lac: & cucumer: eo q̄ nimiã ĩducũt frigiditatẽ: unde portat utriq; periculũ. Cuminũ & zafranũ nocẽt embriõi: & suã tĩgunt pellem in pallidũ colorẽ. Cepe: allea: lactucæ & anetũ nocent embrioni: q̄a ex eis ꝑdit uisũ. Mel & aleũ .i. radix magna ĩ cortice nocẽt embrioni: q̄a uiciatur coniunctione digitoꝝ manus &c. Tarde nascuntur dentes: & eos cito ꝑdit. Basilicum absinthiũ sal & piper nocent embrioni: quia ex eis erit carne siccus: & efficitur leprosus nimio calore: & hẽbit breues ungues. Vinum purum ei nocet ꝓpter epilensiã: Caro porcæ ouis & anguillæ ꝓpter guttas ĩ medullis ossium & bauas ĩ ore. Caro salita & caseus rusticus & suffrictus ei nocent: q̄a ex eis fit siccus ĩ carne. Et glutho isopus caruca carica pignolũ offa ĩ uino nõ multum potente iuuãt embrionem & matricẽ: q̄a reddũt pĩguẽ & ĩ facie colorẽ.

saliua

saliua mēta feniculū petrosiliū ualēt utriq3: quia generāt bonū flatū: Saturegia pulegiū & borago iuterficiūt embrionē: Fumus cāde læ extinctæ & lucernæ: subtellariū sulphuris & argenti uiui interficiunt embrionē: & nocent cerebro mulieris. Cū uero embrio se mouet habens capillos præstat ex illis dolorem mulieri in uentre seu puncturas. Item sciendū est q secundū oīum humorum quātitatem tā tpris q psonæ coeuntis fit conceptio cōplexionata: ut ait Galienus in microtegni.

De conditione lactis & lactantis & de infante lactente. Cap. xiii.

d Ictum est supra q menstruū certa cōditione conuertitur in lac habens terminū sui ascensus in māmas pectoris & exitū per porros capillorum. Quæ uero multiplicāt lac & obseruāt præter partū sūt multa: sicut potus aquæ frigidæ: ut patet ī paupculis mulieribus: brodiū epuli herbarum: & cibi pastæ: laganearum: puluis cristalli: semen fenugræci: anisi: aneti: & dormire: & cōtinuatio lactationis: carnes recētes: uinū bene līphatū &c.

Similiter sũt quædã lac desiccãtia: sicut uinũ
purũ fortis potentiæ: nimia uigilatio noctis:
participatio in cibo & potu cũ alia lactante:
pipatũ forte: rosmarinus: sal: caro salita: pa/
nis siccus: caseus: ĩpregnatio: nimia tristitia:
acetũ &c. Sciendũ ẽ ꝙ lac est melius & pe/
ius scd̃m naturam eoꝶ qb; gnr̃atur. Vbi gr̃a
nutribilius ẽ ex brodio cibi pastæ q̃ ex aqua
pura &c. Lac mulieris nigræ & brunæ ẽ me
lius sẽper illo mulieris albæ & rubeæ: nec est
lac utilius ĩfanti lacte suæ genitricis: & ĩfans
citius crescit & melius ĩformatur cibis bonis
q̃ malis: & naturaliter imitatur uestigia mo/
ralitatis lactantis: ut patet ꝑ illũ q diu nutri
tus est lacte porcæ: & per illũ qui dudũ lac/
tauit caprã &c. qm̃ prior libẽter ĩtrabat ue/
stitus in limũ: & comedebat ut porcus: Alter
ibat saltim & libenter corrodebat plãtas. Ille
qui diu lactauit nutricẽ fistulosã fuit etiã in
cõsimili parte sui fistulosus. Lac pregnãtis
est quasi uirus infanti: cũ faciat eum cito in
flatũ uel senectã intrare. Vnde bene cauẽdũ
ẽ cui nutrici detur infans ad lactandũ ꝓpter

tanta

tanta pericula quæ occurrunt.

De dispositione filiorum ad parentes & econuerso: & de lactato ad nutricem non propriā matrem. Cap. xiiii.

q Via nascentiū quidā studio malignātur: & si naturaliter sit maligni studio in bonū reformantur per causā: uolumus de singulis aliqua pertractare. Vnde sciendū est ꝙ quidā semel nascitur: ut hō & bos. quidā bis ut auis & maior pars pisciū. & quidā ter: ut multiplex genus auulorum: uelut apes & papiliones. Pullus ꝟo bis nascitur. s. primo ouū: postea pullus &c. Itē aīaliū quædā gnātur coitu: ut hō & bos. & quædā sine coitu: ut āguilla: cācer: scorpio &c. Musca ꝟo & rana coeūt sed nihil gignūt. Itē nascētium omīum qdam nascitur uiuus: & uiuit ut homo & bos. quidam mortuus: ut ursus. quidam ī frustum carnis: ut leo. quidam cæcus: ut canis. quidam potēs: ut qualia & maior pars animalium: & quidam impotens: ut homo. Siendum est quod sanguis canum & infantum a bimatu & infra. absq; dubio

liberat leprā per balneū aquæ calidæ factū.

De amore xp̄o nutrientis ad nutritū & nutriti ad nutricē ita dicimus q̄ infans q nutritur in ꝓpria domo & prīcipaliter a mr̄e plus amatur a parētibꝫ: & ipse plus amat eos: q̄ q nutritur extra domū uel ab extrāea nutrice. Quid facit hoc: lac labor & usus. ūde qui bene nutritur ī domo & a matre plus matrem diligit om̄i tp̄e: sed qui extra domum nutritur diu reductus in domū est quasi extraneus respectu alterius: tamen plus & minus secundū locū ꝓpinquum & longinquum. Et sup hoc dixit quidā & bene: Qui procul est oculis ꝓcul est a lumine cordis. Cur parētes plus ament filiū q̄ filius parētes Respondeo quia filius est caro & sāguis parentū: sed nō econuerso. unde illi habent pignus in eo: & non ipse in eis. Cur genitrix plus ardenter diligit filium q̄ pater & condolet illius passione ei reddēs facta offensa Respondeo quia in eo plus hēt carnem & sanguinem: plus & diutius cōseruauit societatē & amicitiā cum eo portatione in uentre & extra ac nutritione

lactis

lactis & cætera. Cur pater plus amat filium q̄ mater: respondeo qa semen uiri plus fuit in eo: & eidem patri est similior q̄ matri.

Cur pater & mater non tā firmiter seruant guerrā filio & diu sicut filius facit cōtra eos: respondeo qa eorꝝ est caro & sanguis: & nō ecōuerso. unde cū diu sint usi illo usu & tra/ctatu & nutrimēto sui laboris & in tantū cō modatū ideo contigit. Cur parentes ament plus primū q̄ cæteros: respōdeo qa nouus ē: & nisi esset naturale ꝙ parui sic amarentur: multi perirent. Cur coniugales plus ament unicū filiū q̄ quādo habēt plures.: respōdeo qa suū pignus habēt in eo: & cū in eo nō ha beant āplius eo ideo contingit. Cur auus & auia plus cæteris ꝓpinquis sic diligūt nepo/tes: respondeo qa ipsi sunt radices germinis huius: unde uident recuperatū & renouatū quod ꝑditū erat & antiquatū. Cur quidam coniugales ita se diligunt ardenter cū sint de extraneo sanguine: respondeo qa ī cōplexio ne sunt similes: ut ābo sanguinei &c. uel qa se in bona dispositione coniunxerunt. Cur

d

quidam coniugales se semper habeant odio licet ad íuicẽ cõmorentur: respondeo qã ĩ cõplexiõe naturæ sũt nimis dissimiles: ut unus sanguineus: alter colericus: uel se iunxerunt in mala dispositiõe planetarũ: uel maleficio herbarꝝ sunt ligati. Cur fr̃es carnales ita se diligũt licet hñant odio aliqua offẽsa: & siqs alterũ eorꝝ offẽdat corã reliquo. ille succurrit sibi r̃epẽte: respõdeo qa sũt mẽbra unius sãguinis & una caro licet sepata. Id iudiciũ ẽ ĩ sororibꝫ. Cur ꝓpinqui ꝓle plus se diligũt inuicẽ q̃ extranei q̃uis morẽtur dispse: respõdeo qa uirtus saguinis nõ diuiditur: ut patet de frustris carnis unius anĩalis: qm̃ ubiqꝫ est eiusdẽ uirtus. Cur cõsãgunei ab ĩuicẽ extraneãt̃: respõdeo qa cessauit usus uidẽdi & seruiẽdi uel offẽsio ĩteruenit. Cur uicinus unus plus àmat uicinũ q̃ lõginquũ cũ ambo non sint de una prole: respõdeo qa sãguis ẽ affinis unius ad aliũ: & pp usũ se uidẽdi & forte seruiẽdi. Nam sanguis habet uĩ uultui. Cur duo socii sic se dìligunt: respondeo qa uiuũt uno amore uirtutis. quia uterque uult idem.

Id

Id iudicum est de compatribus & de artificibus unius artis. Cur christianus non bene amat Saracenum & econuerso: licet utantur ad inuicem & sibi seruiant: respondeo quia discordes sunt ī uirtute fidei: quæ est maior q̃ alterius antecedētis. Cur homo plus amat canem q̃ porcum & gattam q̃ leporem & bouem q̃ mulum & equum q̃ asinum: Et ita de cæteris: respōdeo quia quem ex his amat est ei plus affinis in bona uirtute usus & seruitii. Cur amat homo plus bestiā q̃ lignū uel lapidem: respondeo quia cum eo homo habet affinitatem propter uitam animalem.

Cur homo plus amat lignum q̃ lapidem: & terram q̃ aquam: & ignem q̃ aerem: Respondeo quia magis recipit utilitatem uisibiliter de prædictis quæ plus amat. Cur pueri plus cito ad īuicē cōgregātur & libētius cōmorāt' q̃uis sit diuersæ ꝓlis: Et ita de senibꝫ & de masculis &c. Et de auibꝫ cū auibꝫ: & nō cæteris aīalibꝫ t'ræ & ecōuerso: respōdeo q̄a uirtus ætatis ī similitudīe uīcit eos sic facere. unde dictū ē oīe simile appetit suū simile.

Cur frater non sic ĩamoratur in sorore quæ est pulchra & delectabilis sicut in aliena: re spõdeo quia soror est eadẽ caro & idẽ sãguis ut ꝓbatur de manu ad manũ solo tactu: qa de tactu ꝓprie manus nõ capitur delectatio seu uolũtas: & ita est de sorore & de omibus de prole: tamen plus & minus secundũ uici nitatẽ lineæ & sensũ discretionis.

Signa mulieris grauidæ. Cap. xv.

s Igna mulieris grauidæ sũt multa: ĩter quæ aliqua dicemus hoc loco. Vnde sciẽdũ est ꝙ mulier quãdo ẽ facta pregnans non in ea die nisi præsũptione coitus facti: sed ante q̃ sit unus mẽsis cõpletus satis põt dignosci ab ea & ab altero: quia quãdoq; sto macus mulieris eiusdẽ trãsmutatur in aliud præter solitũ. Corpus ẽt quãdoq; trãsmuta- tur a statu in statũ: ut a recto in curuũ: & a sano in non sanũ gutta uel calore &c. Nam quandoq; mulier in uoce fit rauca: quãdoq; inflatur suũ crus uel coxa. & quandoq; trans mutatur a solitis moribꝫ: ut si solita erat esse humilis efficitur superba &c. Item dimidio

l unæ

lunæ non patitur menstruũ nec in toto tem-
pore grauidationis nisi sit ex magno acciden
te. Quod si sic contingat aut floribus abun-
dat uel embrio patitur ĩfirmitatem. Et cum
istud contĩgit ipsa mulier credit perdere fœ-
tum: uerum est ꝙ bene est in periculo moriẽ
di. Oculi pregnãtis diminuuntur. i. pregnã
tis oculi concauantur: cito fit fessa multo iti
nere uel alio labore: acute intuetur: Pupillæ
oculorũ sũt clariores: albugo oculorum inal-
batur idest spissior apparet: capita mãmaꝝ
extenduntur: ubera cõflãtur & indurescũt a
dolore: Sputus fit uiscosior: & forte sputat
spissius. Prædicta. n. signa magis contingũt
ĩ puella q̃ ĩ matura ãnoꝝ & ĩ priori grauida-
tione & secũda q̃ postea. Sciẽdũ ẽ ꝙ signa
ĩ grauida uel ĩ maiori pte & qa non patitur
fluxũ tẽpestiue se cognoscit esse grauidã. Et
ab illo termino cõnumerat m̃ses: uẽter ẽt tu
scit: doloré quãdoq; ĩ renib9 sentit: in urina
rotũda circa fundũ apparet Ypostasis: eadẽ
ut nebula cãpia uel ut bõbix: Et oĩo macrior
q̃ pĩguior: & ĩ incessu aliquantulum grauior
post quartũ mẽsẽ.

Signa masculi concepti in muliere graui-
da. Cap. xvi.

S Igna masculi concepti in muliere gra-
uida sunt ista: mamma dextra fit gros
sior & durior paulatim idest de die in diem:
uerũ est ꝙ post duos menses fortius patet &
deinceps donec lactet grossior manet licet si
nistra sit grossa. Vnde qui hæc nouit si nutri
cem ĩueniat lactantẽ; & uideat discrete ãbas
mãmas potest ei tute dicere: scio quid pepe-
risti: & notata mãma ei dicat: Et tunc audiẽ
tes ueritatem ualde mirabuntur: Volens di
cere iudicium pro maiori parte dicat: quæ si
fuerit dextera dicat masculum: & si sinistra
feminam. Idem fiat in facie colorata plus so
lito: pellis in facie clara & munda & delecta-
bilis: fit etiam macrior solito: ac bene come-
dit & bibit: leuis incedit: ac se sentit ĩ pedibꝫ
nisi sit per accidens: Venter fit rotundus:
& in pelle extensus ac durus sentitur ta-
ctu: nec turbatur multũ leui occasione. Mo-
tus in uentre fit frequens: idem de die & de
nocte. Sciendum est ꝙ si mulier concipiat
masculũ

masculum in sinistra parte conceptus non ē tam bonæ complexionis uelut in dextra.

Signa feminæ conceptæ in muliere grauida. Cap. xvii.

s Igna feminæ conceptæ in muliere grauida sunt ista: mãma sinistra efficitur grossior dextra plenior & durior: tamen est quodãmodo mollis ad ĩstar pulmonis habẽs frustula cuiusdã duriciei ĩ eadem: & hoc est post tres mẽses de die in diem paulatim: uẽter fit plus longus q̃ rotundus: & parũ extẽsus ac durus: in facie fit panniculosa & ĩ corpore pallida nisi fiat per accidens: fit etiam pinguis in carne plus solito: cito debilitatur leui labore & ingressu uiaꝝ: & se frequenter sentit grauem: nec habet bonum appetitum edendi: debilior est & pauidior solito: occasione sputum facit uiscosum: & flatus ei minoratur uoce: cito perturbatur exagitatione contrarii cibi: grauem habet portatũ ex feĩa respectu masculi: quæ si cõcepit ĩ dextro latere: quod raro contingit: puella erit melioris complexionis: & mater se melius habebit:

& econuerso. raro etiã ei mouetur uenter.

Signa probabilia quibus ad oculũ & intellectũ scitur utrum mulier sit grauida masculi uel femellæ. Cap. xvii.

m Vlta sunt signa in genere & in specie: quibus omnis homo sagax põt ppendere in muliere grauida utrũ hẽat in uentre masculum uel feminã: ut illa quæ supradiximus: & hæc accidunt. Lac pregnantis ĩmulsũ palmæ manus prius mũda q̃ strĩgas palmis ãbabus: & tunc aperi: & uide illius dispositionem. Nã si fuerit in substantia spissum: & non aquaticũ signũ est masculi. Si ῥo fuerit aquaticũ & non bene tenax: tũc est signum feminæ. Alius modus: mulgeatur lac super speculũ: & ibi pmittatur siccari ad solẽ: qđ si siccatũ fuerit in modũ per se parisibiliter: est signũ masculi: Et si fuerit extensũ & lat ere siccatũ signũ est feminæ. In chiromãtia est istud experimentũ: fac tibi ostendere unã manũ a grauida quã uolueris: & tũc considera manũ & eius mõstrũ: quæ si fuerit dextra ẽ signũ maris: & si sinistra est signũ femellæ conceptæ.

conceptæ.

Quõ hẽtur notitia quot filios unaquæq; mulier debeat hr̃e uiso primo partu. C. xviii.

u T quilibet sciat quot filios unaquæq; mulier debeat hr̃e uiso primo partu: dicimus ꝙ cũ infans exierit de uentre matris suæ: ac ceciderit deorsum: leuatusq; fuerit de loco per obstetricẽ: aspiciẽdi sunt nodi illius umbilici qui irrogitur matrici: & quotquot fuerint: tot filios potest adhuc habere & portare: ꝓpter quid & non ãplius. Sed si nullus fuerit nodus nullũ filiũ potest ãplius habere uel generare: & culpa erit sua & nõ uiri si deinceps nõ gnr̃abit. Sciẽdũ ꝙ si mulier nullũ nodũ habuerit in se nullũ filiũ pōt generare dato ꝙ oĩa bene faciat: quæ sũt necessaria ad concipiendũ. Et omni uice mulier perdit nodũ unum qui incidit quotiens parturit radicem. Quot quæro masculos sit quæꝙ mulier conceptura primũ filiũ hoc modo notato: Quia quot coronas capillorum habebit uel habuerit in capite quadam similitudine tot masculos est paritura. In secũdo uero partu

una corona significat unum partũ masculũ: nullam autem feminam uel neminem alterius generis. Signum geminorꝝ ẽ istud ĩ una grauidatione: q̃m si ambo fuerint masculi: ambæ mãmæ crescunt æqualiter: & mulier ẽ macra plurimũ & bene colorata. Et si unus est masculus & altera femina dextra mãma est dura: & mulier in facie illius partis ẽ macra & colorata. & in altera parte est epĩguata aliquantulũ & pallida uel panniculata: uenter multũ tumescit: & in dextro latere sẽper fit motus & fortis: in sinistro uero rarius & debilis.

Capitulũ signorꝝ in femina grauida: qbꝫ hẽtur notitia si ẽbrio est sanus uel infirmus: uicturus satis uel moriturus cito tam in uentre matris q̃ extra. Cap. xix.

s Igna sanitatis & infirmitatis ẽbrionis sunt multa: de quibus uolumus hic aliqua denotare. Vbi gratia dum cognitũ est cuius generis sit embrio sic dicimus ꝙ si mã-

ma si-

ma significãs embrionẽ prius fuerit plena &
dura conuenienter: & postea efficiat᷑ mollis
Embrio est infirmus. Si u͛o nimis fuerit mol
lificata: & prius erat multũ extensa & plena
mulierq; doloribus tormentetur: embrio pe-
nitus morietur ante partũ uel in partu iuxta
conuenientiam ætatis perceptæ. Et ecõuerso
exitus lactis a mãma pregnantis est signum
breuis uitæ in embrione: & tunc patitur ægri
tudinem. Si uero mulier cum ĩpregnatur ẽ
bene sana: & in ĩgrauidatione sua moratur:
& mãmæ non retrahuntur a uirtute sui au-
gmẽti & duriciei: nec lac diffundat absq; uio
lentia signũ est sanitatis & uitæ embrionis:
nisi contrariũ desuper sit signũ latenter a pla
netis fluxus menstrui uel sanguinis in graui
da est signum infirmitatis embrionis potus
aquæ feminæ: Similiter si grauida nimis gra
uetur sui & pauida efficiatur & diffidat est
signum ægritudinis in embrione & paruæ ui
tæ: siue nascatur siue nõ. Huic sermoni ad-
dimus istam doctrinam ꝙ gracilitas mãma-
rum in muliere significat paucitatem lactis.

Sed tale bonum est & pīgue: ut patet ī lacte ouis respectu illius capræ uel fructus: itē caseo utriusq;. Lac ēt dextræ māmæ est melius illo sinistræ. Nato īfante si uisitetur a psona signū Salomonis habente ante nonū diē puer moritur penitus ī breui. Si ēt pregnās suptrāseat signū Salomonis abortitur cito. Et si pilus nascatur super aliqua māmarꝝ embrio infirmatur: & forte eadē mulier. Si mamma lactantis in ore infantis multum teneatur ei dentes cito nascuntur & sine dolore. Et si gigiuarꝝ inflationes sunt lac mulieris nigræ & brunæ & macræ q̄ crassæ est melius īfanti ad eum nutriendum.

De aīalibus in gnr̄e & ī specie. Cap. xx.

d Ifferentia animalium tam in genere q̄ in specie multiplex est scilicet natura: proprietate: nutrimento ciborum ac dissimilitudine sui membraliter: & qꝛ sic implicant ad multa & ad diuersa. Vnde sciendum est quod animalium tam bipedum q̄ quadrupedum & deinceps quædam nascuntur semel: ut homo & bos: Quædam autem bis: ut gallus

ut gallus & colūbus. s. primo ouum: postea pullus. Quædā ter ut papilio: quia primo generat: & ruca facit ouū in folliculū: & ex illo nascitur ṽmis: q conuersus in papilionē rūpit folliculum & uolat. Itē aīaliū quædā nascūtur parua & stant parua: ut pulex & muscula. Quædā ṽo nascuntur parua & efficiūtur magna: ut canis: gatta: agnus: porcus: homo: bos. & quædā efficiūtur maxima: ut elephas. Itē quæda sunt domestica: & quædā siluatica. & quædā mediocria inter utraqȝ. Sciendū est ꝙ aliqua sunt quæ cito domesticantur: & quædā tarde & difficulter. Quæ nascūtur domestica sunt hoīes canes & oues Quæ ṽo siluatica sunt pulices lepores & cācri. Quæ uero nascūtur partim domestica & partim siluatica sunt pulli capræ &c. Item aīaliū quædā continent unā naturā & cōplexionē sui: ut homo & bos. Quædā efficiūtur mōstruosa ꝓpter diuersitatē cōplexionis naturæ: ut minotaurus: ipocentaurus: laminia & sirena. Itē aīaliū quædā morantur simpliciter in uno elemento: ut salamādra in igne:

Talpa in terra: cameleon in aere: alec in aqs: Quædã uero morantur cõmixte inter cætera elementa: ut formicæ alatæ: lucertæ: & aues &c. Item aĩaliũ quædã generãtur p coitũ: ut homo bos equus &c. Quædam sine coitu sed ex sola corruptione elemtoꝝ: ut scorpio: anguilla & rana. Quædam in ouo: ut gallus & pauo & maior pars pisciũ. Sciendũ est ꝙ secũdũ significationẽ aĩaliũ ab elementis õe aĩal illo utitur: & requirit in suo nutrimẽto. unde quia pisces plus sunt ex aqua q̃ de cæteris elementis uiuunt in ea: & eã appetunt aues de aere: hõ de terra: & c. Sciendũ ẽ ꝙ q̃to plus auis est uolatrix: & eadẽ maioris uolatus ĩ altũ tãto plus ẽ aereæ naturæ: & propĩquãs aquæ ex aqua: ut patet de aquila falcone groto & de conchili. Et si aĩmal aliquã occasione cesset a nutrimento sui elemti cito mutatur in statũ priorem & ægrotat. Item animalium quædam sunt mollis substantiæ & quædam duræ: quædam longæ: quædam curtæ: quædam grossæ quædã subtilis: quædam latæ quædã strictæ: Quædam parum

uiuũt

uiuunt:quædam multum uiuunt:quædam facile moriuntur; & quædam difficile. Itē animalium quædam habent corium cum pilo:ut equus:quædam lanam & partim pilū ut asinus & quidam pisces. Quædam habēt pellem sine pilo & sine lana:ut uermis terrestris. Quædam habēt pilos & capillos:ut homo tantum. Quædam habent setas & pilos ut porcus. Quædam spinas:ut ricius & porcus spinosus. Item auium quædam habēt in pelle pennam:quædam plumam:quædā dam squamam:quædam spinam:quædam grossam & asperam : quædam subtilem & mollem. Item omnium animalium quædā habent labia ex quibus dicitur os : quædam non labia sed aliquid loco oris : & tunc dicitur musū uel grugnum:uel rostrum uel fistula. Et sic quædam habēt os ut homo:quædam musum ut canis:quædam rostrum ut aquila:quædam foramen ut elephas. Item animalium quædam habent dentes in ore ut homo & canis:quædam scripaturam & non dentes ut anser. Item animalium quædam

habent in capite cornua: quædā nares: quæ/
dā baissas. Itē aīalium quædā habent duos
pedes: quædā quattuor: quædā sex: quædā
octo &c. Itē aīalium quædā uadunt & non
uolāt: quædā uolant & non uadunt: & quæ/
dā quādoq; uadunt & quādoq; uolant. Itē
aīalium quædā habent rostrū curtū: quædā
longum: quædā subtile: quædā grossū: quæ/
dā rectum: quædā tortū: quædā latum: quæ
dā strictum: quædā acutum: quædā sumū.
Itē aīalium quædā habēt in corio siue pelle
multā supfluitatē: & quædā paucam: ut pili
lanæ: plumæ: spinæ: mucillagīes: & squamæ
Itē quædā habēt cristā ut gallus: & quædā
galeā: ut upupa: laudula: & pauo. Itē oīum
habentium caudā quædam habent curtam:
quædam longā pilorꝝ uel setæ uel carnis uel
pēnæ. hō & simia carētes cauda loco eius ha
bent musculos in cruribꝫ. Quædam uero ha
bēt caudam non hēnt pulpas carnis eleuatas
in cruribus. In aīalibus crescunt cornua un
gulæ: pili: lana: seta: capillus: penna: pluma:
squama: pinguedo: medulla & spina. Item
aīalium

aīaliū quædā uiuunt in societate libenter sui generis: ut apes: grues: colūbi: formicæ: oues &c. Quædā uero solitariæ: ut scorpio & ara/nea. Itē aīaliū quædā sunt multi coitus: ut uir: auis pnix: colūbus: gallus: passer: & musca. Quædā uero pauci coitus: ut mulier: ouis gatta: turtur: uespa. Itē aīaliū quædā sunt multi clamoris: ut homo canis: porcus: colū/bus: rana: passer &c. Quædā uero pauci: ut grues: lepus: mulus &c. Itē aīaliū quædam na(tur)aliter sūt pacifica: ut oues: formicæ: agni & hirūdies. Quædā uero bellicosa: ut grues: ciconeæ: galli: hædi &c. Item aīaliū quædam recipiūt doctrinā bonorum morum cito: ut homo canis: simia &c. Quædam tarde: ut hos & e/quus. Quædā nunq̄: ut serpēs: rana: musca &c. Quædā sūt pacifica & timida: ut ouis & cerua. Quædā simplicia: ut asinus. Quædā sapientia: ut equus & canis. Quædā astuta: ut draco & serpēs. Quædā fraudulosa ī ma/lo: ut uulpes: lupus & scorpio. Quædā fortia & audacia: ut leo: ursus: draco: canis ligorius &c. Quædā ingeniosa: ut hō & simia. Quæ/

e

dã fecũda: ut anser & homo. Quædã ĩuere-cũda: ut rana: musca: asinus: porcus & cæt'a. Quædam uelocia: ut leo: lupus & ceruus. Quædam uero pigra: ut asinus & porcus.

Diuisio capituli de aĩalibus. Cap. xxi.

o Mne animal habẽs pulmonẽ hẽt uocẽ & ecõuerso. Om̃e aĩal habens sanguinẽ hẽt cor & epar: & econuerso. Omne aĩal carens sanguine est parui corporis: ualde timidũ & debile: ut musca bibio cancer & aranea: & ecõuerso ut patet de uiro boue leone &c. Omne aĩal carens sanguine est pauci cibi: & econuerso. Om̃e aĩal longo℞ cruriũ ẽ lõgi colli: ut sunt grues: ciconeæ: cochales: & econuerso ut gallinæ: passeres: columbi &c.

Omne aĩal non lactans non mingit: ut anser: columbus: gallina. & ecõuerso: ut homo bos: ouis &c. Om̃e aĩal carens pulmone caret gula & collo: ut piscis: cancer: grancus: cimex &c. Omne anĩal carens pedibus caret gula: ut piscis: serpens: ruxa: lũbricus & uermis terrestris. Omne animal ouãs caret uesica: ut gallina: pauo &c. Omne aĩal futuẽs

& generãs

& generãs habet uesicam: ut homo: porcus. & ecõuerso: ut rana & musca. Oĩe ouum longum & acutum in puncta reddit genus masculinum: & econuerso: ut rotundum.

Omne ouum duoꝝ uitelloꝝ est duoꝝ pulloꝝ. Omne aĩal sæpe spargens semen suũ: cito canescit: & si diu uiuit cito moritur frequenti turbatione afflictus: ac citius moritur non spargente: ut patet de uiro respectu feminæ. Omne animal quãto plus est calidæ naturæ tãto magis crescit lõgitudine & grossitudine: ac est fortius & audacius: ut patet de uiro respectu mulieris. Omne aĩal multũ calidæ naturæ grossã uocẽ habet: ut patet de uiro respectu mulieris. Oĩe aĩal habẽs umbilicũ cibatur per illũ donec est in uentre matris suæ & non per os. Omne aĩal pĩgue est incessu tardius macilẽto: & est grossioris intellectus in omni: ut patet de uiro panciato & porco bene pingue respectu macilẽtoꝝ.

Omne aĩal est calidius in dextro latere q̃ in sinistro: & ad cõedẽdũ plus saporosius: plus

etiã est ĩ carne & minus ĩ adipe. Oĩe ouũ longũ est calidius & sanius ac saporosius rotundo: causa est qa masculũ. Oĩe aĩal femininũ nimis crassũ non põt cõcipere: causa est ꝑpter frigiditatẽ matricis & sui clausurã cum sit parũ aperta ꝑpter adipe. Oĩe aĩal femininũ habens matricẽ suffocatã uel cadẽtẽ exrra non põt cõcipere. Oĩe aĩal nimis sanguineũ cito ex facili putrescit ꝑpe ossa: & apostematur uel infirmatur. Omne aĩal bene crassũ paucũ hẽt sanguinẽ curabilẽ: & libẽter bibit & satis: ut patet de porco. Oĩe aĩal habens aures mouet eas præter hoĩem. Omne aĩal habens sanguinẽ hẽt cerebrũ & neruũ: & ecõuerso. Oĩe aĩal uolatile hẽns ungues curuos & rostrũ uiuit de rapina: coxas hẽt pulposas & pectus grossum ac forte. Oĩs pisces corticales ouant præter anguillã & ranã. Omne aĩal habens pellẽ grossã pilos hẽt grossos & asperos & squamas si ẽ piscis præter anguillã & tencã quæ loco squãmaꝝ hẽnt assungiã & mucillagines: ut patet de porco cãe & boue &c. respectu gattæ &c.

Omne

Omne animal ouās parum dormit: & curtos facit sōnos. Omne aīal habens plus quattuor pedibus caret sanguine: ut patet de cācro aquæ dulcis & salsæ qui habet decē: sed loco sanguīs hēt aliū humorē: ut patet in ape musca aranea &c. Omne aīal rugosū caret sanguine: & cito moritur oleo: ut papilio: eruca aranea &c. Omne aīal ouans hēt pēnas uel squamas uel aliud loco prædictoꝝ: ut formica alata. Omne aīal habēs māmillas eas habet sub uētre uel prope coxas præter mulierē quæ habet eas in pectore. Omne aīal generans omnino hēt aliquos pilos: & ecōuerso.

Omne aīal habēs cornua hēt pedes scissos: ut capra: bos &c. Omne aīal habēs dentes acutos hēt labiū superius scissū: ut canis & gatta respectu alioꝝ uidelicet bouis: eq &c.

Omne aīal habens dentes spissos & fortes in opere est sanæ uitæ & longæ: ut equus: asinus &c. Omne aīal habens dentes acutos uel rectos est magnæ iræ: & libēter comedit carnes crudas: ut leo: canis: ursus. & ecōuerso: ut homo: equus &c. Omne aīal uolatile

& natans caret medulla multa in ossibus: & habet coriũ in ossibus: ut ãser respectu galli/ næ. Omne aĩmal multi sanguinis est bonæ dispositionis respectu cæteroꝝ humoꝝ. Oẽ aĩal uolans caret mãmillis: ut patet in galli/ na: aue: pisce: formica: musca &c. Omne a nimal auis parui corporis plus cantat q̃ ma/ gni corporis & maxime in tẽpore sui coitus: ut patet in philomena & columbo. Omne aĩal & omnis auis diligit suũ fructũ: & gerit curam sollicitam de illo præter cuculam quæ facit oua in alieno nido: & ea nõ alit: & præ/ ter coruam: quæ deserit pullos suos usque in tertiam diem: causa est quia pluma est alba.

Omne animal naturaliter cognoscit suos fi lios & primũ & secundũ: & eis præbet prius cibum & mãmam &c. Omne aĩal generans prius dormit ouante. Omne aĩal aquosum minus dormit aereo: ut patet in pisce respe/ ctu auis. Omne animal dormiens se sõniat in suo gradu. Omne animal masculinũ est in mẽbris suis quodãmodo minus feminĩo: ut patet in cancris & anguillis: quoniã caput

masculi

masculi est minus capite femellæ: & grassa feminæ est maior masculi. Omne animal carens sanguine fugit ipūm libenter propter eius dulcedinem: ut patet de musca serpēte &c. Omne animal habens cor est sapienti/us non habente: ut patet de uiro & uulpe. Omne animal magni pulmonis satis bibit respectu habentis paruū. Omne animal non habens parum bibit omni uice: & econuerso

Omne animal uiuens de rapina parū bibit ut patet de falcone &c. Omne animal generans animal habet feminum sexum: præter partum. Et hæc de aīalibus in eoꝝ differētiis ad præsens dicta sufficiant.

Explicit prima pars libelli huius de scientia phisionomiæ. Nunc incipit secunda pars. Prooemium. Cap. xxii. & . xxiii.

r

Euertentes aūt ad doctrinā phi/sionomiæ in hōibꝫ & bestiis dicimus ꝙ aīæ sequūtur corpus: & ipsæ animæ secundum seipsas non sunt passibiles a motibus corporis ī qbꝫ morātur certo spacio uitæ tēporalis. In cuius

ultimo ſeparãtur: & corpus manet. Hoc aũt manifeſtũ eſt de motibus ualde ꝑ ebrietaté uini uel amoris uel triſtitiæ laboris & ægritu dinis. Cã ẽ qa corpus & aĩa ſunt unius cõpo ſitionis: unde agunt & patiuntur. Sciendũ eſt ꝙ inter cætera aĩalia non eſt turpius aĩal ad uidendũ ſine ornatu alterius q̃ homo dũ ẽ nudus: neq; pauperius. Nã beſtiæ terræ nutriũt ipm̃ donec uiuit: ut aues cæli &c. Vbi gr̃a ſol dat ei lucẽ: bos ei conterit & colit ter/ rã: & ei oĩa ducit de loco ad locũ: ouis dat ei lanã: & terra linũ: auis dat ſibi pennam &c. Sunt enim multa animalia quibus ꝑ conſue tudinẽ multi hoĩes & multæ mulieres appro priantur ꝓpter beſtiales mores quos habent & trahere uidentur extra uſũ humanæ natu/ ræ ſe applicantes moribus beſtiaꝝ. non tam̃ dicimus ꝙ ipſi hoĩes ſint ipſa aĩalia: Sed ĩ tã/ tũ appellamus eos beſtiales inquantũ uidẽt̃ errare ab uſitate humanæ ſapientiæ. Et ſic ſæ pe dicuntur ac ꝓprie appellantur ab his ho/ minibus qui habent odio mores beſtiales: ut in hoc exẽplo: Vide hunc leonẽ: hunc porcũ:

hunc

hunc asinum: hunc canem: hanc uulpē: hūc lupum. hunc imperatorem: hunc abbatem: hunc monacum: hunc sanctum: hunc angelum &c. Item audiatis illū leonem .i. quia rugit ut leo & clamat fortiter sicut leo. & ita de cæteris similitudinibus. Mores .n. hominū non sunt nisi passiones compositi corporis & animæ. Et tales non conueniunt alicui sēper nisi quantum disconueniunt ab usu gentiū in loco regionis cohabitantiū. Sunt aūt multa signa phisionomiæ: quæ penitus sunt cōmunia tam in hominibus q̃ in aliis aīalibus: ut timor: fortitudo: audacia: pauor: gaudiū: tristitia: amor: odium: sanitas & ægritudo. Tamen sciendū est ꝙ phisionomia non ē sic recta in bestiis sicut in hominibus: quorū iudicium est solo uisu sapientis in mēbris pausibilibus: uerū est ꝙ auditu & tactu habetur certa cognitio hominis. Nam uidēdo uirum conuenienter habemus iudiciū de illo: & sic de muliere. Vbi gratia in uiso nasus lōgus & grossus significat præputiū magnū: & econuerso. & super hoc dixit quidam & bene.

Ad formam nasi dignoscitur hasta baiardi. Et ĩ muliere pes ost signũ uuluæ. quia si fuerit ei pes longus & strictus ac macer significat uuluam longã strictã ac macrã: & ecõuerso. Item mensura medii pedis nudi est mẽsura longitudinis uuluæ totius unicuiq;. Vnde dixit quidam. Ad formam pedis tu nosces uas mulieris. Subtilitas pellis in uulua & ĩ uirgine cognoscitur per conditionẽ labiorum oris in unoquoq;: quia grossa labia oris significant pellem grossam: & subtilia subtilem. Nares nasi significant testiculos hoc modo: quia grossæ & latæ significãt grossos & latos testiculos: subtiles uero strictos & paruos in omni: quorum officiũ dixit quidã. Testiculi nudi feriunt ad labia culi: Nec tantũ feriũt possint saciare foramen: Semen conseruant ipsum quoq; spandere curant. Cognoscitur enim omnis iuuenis de uirginitate & corruptione p multa signa: ut uterq; ad pirulã nasi: qa manẽte uirginitate cartilago pirulæ nasi sentitur indiuisibilis: sed si ẽ uiolata sentitur ptibilis. In masculo ℣ga erecta discoopitur

& ecõ/

& ecõuerso. Et in muliere os uuluæ insinuat
Item dicimus ꝙ signa coĩa pro scientia non reputantur. ut uisus oculoꝝ &c. Causa ẽ qa oẽs gentes bene sciunt ꝙ per oculos est uisus & ꝑ aures auditus. Vnde siquis diceret talis uidet qa hẽt oculos iam derideretur: & ita de sene ꝓpter signa publica senectutis. Aues ad pennã cognoscũtur & ad ungues: equi ad dẽtes: capræ ad oculos &c. Vnde si dicatur leo est fortis bestia: porcus ĩmundus: serpẽs audax: gatta timida &c. Prædicta. n. & similia si uoce aliqua dicerẽtur ab aliquo ꝓ scientia non reputarẽtur: eo ꝙ talia signa sũt coĩa & oibus nota. unde in his nemo dubitat: ut uisu uel cõiter auditu. Itẽ dicimus ꝙ nullus homo uidit unq̃ hominem ueraciter ex toto esse similem bestiæ: licet dicatur de simiis: sed assimilatur operatione naturæ in aliqbꝫ: ut in monstruosis: in quibus non contradico Immo possibile est ꝑ artem & per naturam: ut fuit ipocentaurus & minotaurus. Vnde nemo potest phisionomizare per signa communia siue sint hõis siue bestiaꝝ: sed ꝑ signa

propria tantũ. quæ licet omnes hoĩes possent habere: tamen non oĩa habent in se. Quis. n. dubitat de signis cõibus? & ea qs nõ nouit? & ideo homini sapienti non conuenit ꝙ corã aliquo dicat aliquod signũ de cõibus: ut uidens hoĩem fortem ex expientia dicat ille est fortis ut leo: bene quidẽ scitur ꝙ ille ẽ fortis ut leo &c. Oportet. n. nos determinare sapienter oĩa & singula quæ ꝓprie dant sciẽtiam phisionomizãdi: ut ex hac scientia qsq; eam scientium ut dicemus aperte in sequentibus ualeat inter gentes omnem reuerentiã & honorem famæ cũ proficuo adipisci. Singula enim illoꝝ quæ dant phisionomiã in hõibus sunt ea quæ fiunt in eis ex motibus corporis .s. ex forma uel figura a similitudine cuiuslibet mẽbri: etiam ex colore: in eius leuitate & grauitate incessus: flatu: & uoce &c. Sciendũ est igitur ꝙ mẽbroꝝ corporis hõis ad quæ ꝓprie ptinet scientia phisionomiæ: aliud est simplex: ut lingua: epar & cor. aliud xͦo cõpositũ: ut pes & manus. Quomõ ãt hæc oĩa sint & habeantur in unoquoque hominum

cui tra-

cui tradimus prænoĩatã sciẽtiã & nõ alterius aĩalis p ordinẽ capitulo℞ sub suis rubricis ue lut nobis uidebitur sicut & qbusdã aliis uisũ fuerit: ut Hipocrati Galieno & Almãsori: suf ficienter dicemus si deus uoluerit. Sed ante q̃ ueniamus ad totã intentionẽ nr̃i sermonis ex prærogatiua dicimus ꝙ ualde cauẽdũ est in omni tẽpore ab obuiatione & societate ho minis infortunati p opus naturæ superioris: ut ab hoĩe cui dĩminutũ sit aliquod mẽbrũ: ut oculus manus &c. Causa est quia quilibet taliũ est factus infelix: & ex sua infelicitate obstat felici. Et huic præstat in multis nocu mentũ quod est occultũ hõi ignaro: cũ ipse non possit ppẽdere de hoc nisi per uiã huius doctrinæ uel per expientiã sui mali. Nã oĩs hõ se melius potest custodire a suo publico inimico iã facta offensa q̃ ab hoĩe infortuna to. Causa est qa nocumentũ infortunati est occultũ: inimici uero publicũ. Et est sciẽdũ ꝙ non est creatura tã bonæ cõplexionis quæ si mẽbro dĩminuatur ꝙ nõ mutet statũ suũ aut in peius solito: uel multo ĩ melius. quod

raro contingit si diu uiuit. Vnde dictum est Cauete a signatis. Et alibi in homine signato in aliquo membro non confidas.

Signa complexionis ratione coloris in facie. Cap. xxiiii.

c Olor albus in facie uel fuscus itermixtus quasi ex albedine & glaucedine siue color gipseus & plumbeus naturaliter significat frigidã cõplexionẽ. Color rubeus & ruffus in facie cõpositus ex albedine cũ multis lintiginibus significat calidã cõplexionẽ. Color albus ĩ facie cũ subtilitate molis morbidus ac intermixtus rubicũditate significat tẽpatã cõplexionẽ. Color brunus in facie significat bonã cõplexionẽ. Color in pelle liuidus & ẽt in unguibus significat malam & frigidam complexionem.

Signa complexionis ratione coloris in pelle. Capitulum. xv.

c Orpus ĩ pelle albũ & siccũ ĩ carne habẽs aliqd uel multũ rubei coloris ĩ locis cõgruis significat dnĩum coleræ rubeæ. Corpus ĩ carne crassũ & ĩ pelle albũ & cõue/

niẽter

niēter coloratū significat dnīum sāguinis. Corpus ī colore brunū & in carne crassū cum aliquātulo colore rubei significat dnīum sā/guīs cū melācolia. Corpus gracile siue ma/cilentū significat dnīum coleræ rubeæ. Cor pus mediocre .s. īter macrū & crassū & inter albū & brunū significat dnīum sāguīs cū fle gmate & aliquātulo melācoliæ. Corpus qđ tactu sētit᷑ ualde calidū significat cōplexionē calidā. Corpus qđ tactu sētitur frigidū ma gis q̄ calidū significat cōplōnē frigidā. Cor/pus qđ tactu sētitur aspū significat siccā cō/plexionē. Corpus qđ tactu sentitur molle si gnificat cōplexionē hūidā. Corpus qđ sæpe sudat ex facili significat bonā cōplōnē. Cor pus qđ raro sudat significat frigidā cōplōnē Corpus leue & subtile īcessu significat bo/nā complexionem. Corpus graue ac pigrū incessu significat malam complexionē.

Signa corporis calidæ cōplexiōis. C. xxvi.

c Orpora naturaliter calida cito crescunt & bene: ut patet ī infātibꝫ: ac īpinguātur uel desiccātur: uenæ apparēt sibi p loca: anheli/tus ei ē māifestus: uox firma fortis & grossa:

In coitu sũt fortia & eorꝫ appetitiua: bene co
medũt & digerũt ac gestant. multis abũdant
capillis & pilis ꝑ loca: qui partim sunt grossi
& ericii: quod contĩgit a multo calore cordis:
ut patet in leone gallo &c.

Signa corporis frigidæ cõplexiõis. Ca. xxvii.

c Orpora naturaliter frigida tarde cre-
scũt: parũ ĩpĩguãtur: uenæ apparẽt si-
bi manifestæ & magnæ: anhelitus eius ꝑuus
uel quasi absconditus: uox in auditu subtilis
uel acuta: in coitu sũt debilia & raro eorꝫ ap
petitiua: parũ comedunt: male digerũt & ge
stant: in pelle sunt alba siue rosea colore: Ca
pilli eorꝫ sunt extensi & longi siue sint nigri
siue albi: & sunt subtiles: facile timent & ex
pauescũt: & ad laborandũ sunt debilia.

Signa corpis hũidæ cõplexiõis. Cap. xxviii.

c Orpora naturaliter hũida in carne sũt
mollia & leuia. eorꝫ iuncturæ sunt oc-
cultæ & paucæ fortitudĩs. unde parũ possũt
durare laborẽ: Timida sunt & pauida quasi
ex omni: male dormiũt: sæpe mouẽtur ad lu
xuriã: Nuda sũt pilis: eius oculi sæpe lachry-
mant:

mãt: pili & capilli eorum sunt extẽsi & subtiles & boni ingenii ad addiscendũ.

Signa corporis siccæ cõplexiõis. Cap. xxix

c Orpora naturaliter sicca in tactu senti untur aspera: in carne sunt macra: in labore fortia & durabilia: libẽter: & cõueniẽter comedũt: iuncturæ mẽbrorum sibi sunt manifestæ: Capilli & pili sibi sũt grossi asperi & crispi.

Signa corporis tẽperati & sani. Cap. xxx.

c Orpora tẽpata & sana bene comedunt & bibũt iuxta conuenientiã sui: digerũt & disponũt: res ei sapiũt bonæ: famescũt in horis conueniẽtibus: gaudẽt cũ gaudentibus: bene dormiũt suos somnos: se leuia sentiũt: & uadũt leuiter: Cito sudant: raro uel nunquam sternutant: mediocriter impĩguãtur: in facie sunt colorata: in tactu sũt calida: in eis quoque uigent sensus conueniẽter iuxta conueniẽtiã ætatis corporis & horæ.

Signa corpis distẽpati & male sani. Ca. xxxi.

c Orpora distẽpata & male sana in omni sũt dissimilia corporibus tẽpatis & bene

ſanis. Vnde male comedũt: nõ curãt bibere: male digerunt & diſponũt: res eis non bene ſapiũt: in horis conueniẽtibus: non ſe plene tribuũt gaudentib: ĩmo quaſi triſtificantur: & manent triſtes: male dormiũt ſuos ſõnos: graues ſe ſentiũt: & grauiter uadunt: & raro ſudant uel non ſudãt: oſſitant ſæpe uel ſternutant: brachia extendũt: in facie ſũt pallida uel nimis colorata: qnq; ſenſus male uigent: non poſſunt diu ſufferre laborẽ: cito rerũ obliuiſcũtur: multũ ſputãt: in narib eis abũdãt ſupfluitates: quaſi ad oĩa ſunt pigra: carnes conflant ut naſum: & quandoq; pedes & manus: & oculi lachrymant.

Signa complexionis cerebri. Cap. xxxii.

p Aruum caput naturaliter hẽt paruum cerebrũ: & multitudo capillorũ ẽ maxima defenſio capitis. Vnde de cõplexione cerebri ita dicimus: Si cerebrũ fuerit calidæ complexionis homo ipm̃ habens ĩ tactu ſentitur multũ calidus: capillis multũ abundat: & hi multũ ſunt groſſi: oculi eius longe uident: & uidẽdo diſſernit: puigil ẽ ſẽſu: celer augm̃to:

color

color capillorꝫ diu durat: raro abūdat supflui tatibꝫ in naso: uix ei oculi lachrymāt: & ē hō magnæ uigilatōis: cupidus quasi oīum pul/ chrorꝫ: & corde tēdit ad nobilia. Si cerebrū fuerit hūidæ cōplexiōis hō ipm̄ habēs ī tactu sentit' mollis & lassiuus: capillis abūdat sub tilibꝫ: & ei cito in colore trāsmutātur: & ē etiā luxuriosus: sæpe sibi lachrymāt oculi: & for/ te aliter īfirmatur: ut sāguine &c. uiuit breui ter: ī naso ei abūdat multa supfluitas: uox ei sonat aliquātulū īpedita: caput sæpe dolet: ī psona ē debilis: ex facili est pauidus: teneri ē ingenii: pius & cōdolēs alterius mali: & plus simplex q̄ sapiens: & uani ꝓpositi. Si cere/ brū fuerit frigidæ cōplexionis hō ipm̄ habens ē sæpe piger: tardi ītellcūs: duræ capacitatis: grossi īgenii. eius capilli sūt leues & extensi: tarde crescūt: & ī colorē sūt albi uel q̄si blūdi Eius oculi raro mouētur: & breuiter uident: magnus uigilator de nocte: stabilis ꝓpositi: ī laborerio tenax & largus cū rōne: ī tactu sētit' frigidus & mollis: & est subtilis īgenii: & ali/ quantulum ad addiscendum sagax. Si cere brū fuerit siccæ complexionis hō ipm̄ habens

capilli eius inter tarde & tempestiue crescũt: unde ĩ longũ non cito crescũt sed breues mo rãtur: & rari sunt ĩ cuti ac grossi in substãtia & plus ericii q̄ extensi: cito in caniciẽ couertũ tur: & de facili cadũt de capite ut frondes de arboribus: oculi longe uidẽt: & hõ est tẽpati incessus & motus: ĩ naso non multũ abũdãt supfluitates nisi sit exigendi causa. Caput sæ pe dolet: homo ẽ duri ingenii uanus & malæ capacitatis. Si cerebrũ fuerit calidæ & siccæ cõplexiõis capilli nascũtur flaui fortes & cur ti uel nigri uel crispi: homo ẽ multũ luxurio/sus: & ideo cito canescit & caluescit: parum dormit in nocte: & est magni ingenii & repẽ tini ĩtellectus & apprehẽsionis: leuis in eũdo & saliẽdo: uidet ꝓcul: & est uanus ĩ agendis ac ei est raro supfluitas in naso. Si cerebrũ fuerit frigidæ & humidæ cõplexionis homo libẽter dormit q̄uis male dormiat: hebes est ĩ factis: sæpe aggrauat᷑ passionibꝫ reumaticis & prĩcipaliter ĩ capite & ĩ oculis: freq̄nter abũ dat supfluitatibꝫ ĩ naso: paꝝ cõedit & bibit.

Signa cõplexionis cordis. Cap. xxxiii.

Cordis

c Ordis cõplexio ſi fuerit calida pulſus ẽ uelox: pectus aliquãtulũ eſt piloſũ ultra æta tem adoleſcentiæ: in carne eſt calidus: ẽ boni appetitus: in factis audax: in ṽbis aſper: ĩ dã do tenax: obſtinatus: ſupbus: iracũdus: luxu rioſus. Si cor fuerit frigidæ cõplexionis pul ſus eſt ei tardus: pectus nudũ a pilis: tactus carnis frigidus: duri appetitus: debilis forti/ tudinis: anhelitus artus: uox ſubtilis & debi/ lis: quaſi piger in factis: in ṽbis non bene pla cidus: leuiter pauidus: non bene comedit: & raro bibit: & raro luxuriatur niſi ſit p accidẽs Si cor fuerit hũidæ cõplexionis hõ abũdat capillis multis: qa fiunt longi cito & extenſi: in colore albi uel blundi: multis abũdat pilis excepto in pectore: in tactu carnis eſt mollis: & eſt in colore alba uel fuſca: & aliquantulũ eſt pinguis: multũ timidus: pauidus: hebes: & debilis in laborãdo. Si cor fuerit ſiccæ cõ/ plexiõis pulſus ei ẽ durus: corpus totũ ẽ mu/ ſculoſũ: ĩ carne macrũ: uenæ ſunt manifeſtæ pili ſũt groſſi & curti p loca aliquãtulũ pilis aſpa & groſſa. Si cor fuerit calidæ & ſiccæ

cōplexionis pulſus eſt uelox durus & fortis: pectus aliquantulū piloſū pilis tortis: anhelitus magnus: totus ī carne calidus: cito mouetur ad irā: iracūdus manet & obſtīatus. Si cor fuerit frigidæ & humidæ cōplexionis pulſus eſt tardus & debilis: pectus nudū a pilis: anhelitus puus & tardus: tactus ī carne mollis & frigidus: nō facile iraſcitur: & cito iram remittit.

Signa cōplexionis epatis. Cap. xxxiiii.

e Patis cōplexio ſi fuerit calida cognoſcitur ex āplitudine uenaꝶ & ex ſiccitate noxæ. unde hō hoc hēns ē naturaliter fortis: ī facie coloratus: urina eius ē multū tincta & egeſtio: calidi cibi nocēt ei: qa ipm̄ inflāmāt: & ēt abūdat in eo hūor colericus: multitudo piloꝶ ſub hipocundriis. Si epar fuerit frigidæ cōplexionis uenæ apparēt artæ: noxa ſēp erit tenera: & ī multitudīe hō ē debilis: multo flegmate abūdat: ut ſputo & mucillagine ī naſo. urīa ē alba: uel q̄ſi egeſtio. i. ſæpe abūdat uētoſitate: & multū deficiūt ſibi pili ſub hipocūdriis. Si epar fuerit hūidæ cōplexiōis eius ſāguis ē turbidus: corpus totū ē pingue:

uēter fit facile cōflatus: caro sētitur mollis: in facie ē pallida. Si epar fuerit siccæ cōplexionis pauco abūdat sāguīe: totū corpus manet macrū: uēter gracilis: ī facie ē paucus color.

Signa cōplexionis pulmonis. Cap. xxxv.

p Vlmonis cōplexio si fuerit calida uox ē grossa: anhelitus magnus. pectus āplū & grossū. Si pulmo fuerit frigidæ cōplōnis uox ē subtilis: anhelitus puus: pectus strictū & subtile. Si pulmo fuerit siccæ complōnis uox ē clara: os siccū: & pauca saliua. Si pulmo fuerit humidæ cōplexionis uox est clara: os plenū saliua: & raro bibit.

Signa complexionis stomaci. Cap. xxxvi.

s Tomaci cōplexio si fuerit calida digestio est fortis: appetitus magnus: sæpe famescit: & sitit frequēter: & ei dolet caput: & oculi patiūť. cito irascitur: & cito ab ira reůtitur. Si stōacus fuerit fríæ cōplōis digō ē debilis: paruus appetitus: raro famet & sitit: capite & oculis sanus ē. Si stōacus fuerit humidæ cōplōis raro sitit: sputo abūdat: ī naso multa supfluitas: nausea uōitus & ůtigo sibi euēiūt. Si stōacus erit siccæ cōplōis sæpe sitit

ligua aspa:noxa sicca cum pruritu uel debili exitu:gula aspa:& cibi aspitatē iglutura͞tur.

Signa cōplexionis testiculoꝝ. Ca.xxxvii.

t Esticuloꝝ cōplexio si fuerit calida ptes ppiquæ uestiunt pilis nigris & ericiis: uirga uirtuose erigitur:spma exit ī substātia multū grossa & uiscosa:& cito exit cū fricatione coitus:ét ante cóplemtū ætatis contingit grāde desideriū coitus.unde sup uirga manifestæ apparēt uenæ:nerui eoꝝ sunt fortes:& pellis grossa. Si testiculi fuerīt frigidæ complexionis partes uicinæ sūt multū nudæ a pilis:& illi q ibi sunt extēsi sunt:uirga raro erigitur:& debile spma exit liqdū & tarde:uenæ ipōꝝ sūt occultæ:nerui debiles:pellis subtilis & mollis. Si testiculi fuerīt humidæ cō plexionis multo spmate abundāt & eiiciunt coitu:tam̄ est aqueum & albū ut lac:& bene utile ad cōcipiēdū:tardāt multū sem̄ eiicere: pellis est multū nuda a pilis & subtilis. Si testiculi fuerīt hūidæ cōplexionis spma in eis gnīant paucū:tam̄ illud est spissū & uiscosū & utile ad cōcipiēdū;uirga debile extēditur:

pili

pili eoꝝ sũt breues & ericii aspi & grossi: pel-
lis uero grossa magis q̃ subtilis. Si testiculi
fuerint calidæ & humidæ cõplexionis uirga
potẽter erigitur: & erecta manet uiriliter: &
ẽt mouetur ad coitũ: & multũ semen emittit
Si testiculi fuerint frigidæ & siccæ cõplexio
nis uirga tarde erigitur: & cito pdit uirtutẽ:
parum seminis emittit: & quandoq; non põt
exire coitu completo.

De notitia partium corporis in omni ani-
mali. Cap. xxxviii.

c Or oibꝫ aliis mẽbris corporis ẽ calidius
naturaliter: & ex calore ipsius totũ cor
pus uiuificatur: & tenet calorẽ ĩ cæteris ptibꝫ
sui: & ipm̃ recipit a supiori ĩfluxione: quo sic
corpus manet cõpactũ. unde a calore cordis
cæteræ partes corpis calefiũt. & sic possumus
dicere ꝙ cor ẽ fons ĩnati caloris & origo: po-
stea epar: & post illud sunt cæteræ partes car
nis & pulpæ. Cerebrũ ẽ oibꝫ ptibꝫ corpis frigi
dius & hũidius ad cõtrariũ caloris cordis. un
de unũ contẽpat aliud. Adeps naturaliter ẽ
frigidior & siccior q̃dã hũiditate coagulata.
Os naturalr̃ ẽ calidũ & siccum. Medulla ẽ

naturaliter calida & hũida. oĩs cartilago uena neruus pãniculus uẽtrinus ẽ frigidæ & siccæ naturæ: tam̃ ẽ minus q̃ os. Cutis ẽ tẽpata & ꝓprie est illa q̃ est ĩ uolis manuũ. Neruoꝝ quoq; cõplexio multũ diuersificatur: qm̃ q a cerebro ꝓgrediũtur humidiores sũt q̃ illi q a nuca nascũtur: cũ ĩ sua cõplexione uicinẽtur cõplexioni cutis q̃ dr̃ tẽpata. Glãdulæ sunt frigidæ & humidæ & oĩa mẽbra quæ gnr̃ant lac: ut mãmæ spma testiculi saliua pulmo. Caro multũ diuersificatur eo ꝙ scd̃m cõplexionẽ m̃bri est calidior & minus calida: tam̃ oẽs carnes recẽtes absq; sale sũt calidæ & humidæ. salitæ ꝟo calidæ & siccæ: diuersificant̃ tam̃ scd̃m locũ ꝑtis aĩalis & q̃titatẽ salis. Caro mediocris. i. macra & crassa ẽ tẽpata ĩ om̃i q̃litate. unde scd̃m ꝟitatem caro bene macra ĩpĩguat: & crassa macrat. Caro porci castrati hædi agni uituli gallinæ pulloꝝ caponis &c. bona est & laudabilis eo ꝙ facile digeritur: & bonũ gnr̃at sãguinẽ. caro uolatiliũ facilior ẽ ad digerendũ q̃ gradientium: & qcq̃d est ex eis melius sunt lacerti lingua pes os & epar.

Om̃e frixum & assatũ calidum est & siccũ:

unde durũ est ad digerendũ: & psonã reddit macrã: oleũ est humidũ & calidũ. Oua sorbilia sunt bona & sana: & ex eis melior est uitellus albumie. Caseus malus est ĩ cibo tam dulcis q̃ salitus: tam utilis est dulcis post reliquos cibos: qa tunc assũptus facit digerere.

Butirũ bonũ est & sanũ. Lac plus malũ ẽ q̃ bonũ: & in æstate melius. Oẽ membrum aĩalis quãto plus est neruosum tãto frigidioris est naturæ: ut pes.

Signa repletionis maloꝝ hũoꝝ. Cap. ixl.

r Epletio maloꝝ hũoꝝ q̃ solet ĩfirmitas gnĩari ostẽdĩ p hæc signa: nimia rubedo ĩ facie: palliditas ĩ pelle & unguibꝫ: freq̃ns extẽsio brachioꝝ: pluria ossitatio: spissa sternutatio: grauis dormitio: plenitudo uenaꝝ: exitus sãguĩs de naso ex facili: sæpe grauitas capitis: ut dolor frõtis: tĩnitus auriũ: lachrymatio oculoꝝ: & pruritus ĩ eis: timor de plano: ĩertia corpis ad eũdũ & laborãdũ: magnitudo pulsus: dissolutio uẽtris: urĩa turbida: nõ uolũtarius appetitus cõedẽdi: & debilitas ĩ tota psona.

Signa nimii sãguĩs. C. xl.

c Vm sãguis nimis abũdat accidit pru-

ritus quaſi ubique carnis: & principaliter in brachiis: ĩ facie abundat rubedo: cõtinue oris dulcedo ſẽtitur ad ſaporẽ præter ſolitũ: fiunt ueſiculæ ĩ ore & ĩ labiis: qdã ardores ſẽtiũtur ĩ pectore: quos carbũculas appellãus: qbꝫ p- ſona pdit comedere & ſuos ſõnos: urĩa rubea & aliquãtulũ ſpiſſa: corpus pĩgueſcit: res ſa- piũt bonæ ĩ eſu: ũde bene appetit digerit & deponit.

Signa nimiæ coleræ. Ca. xli.

Cum colera nimis abũdat accidit ĩ facie color citrinus: amaritudo ĩ ore: aſpitas ĩ gula: ſitis multa: pauca ſaliua: lĩgua ſicca & aſpa: caput ſæpe dolet: os ſiccũ: debilis appe titus: tardus: uomitus citrinus uel uiridis cũ multa amaritudine. egeſtio erit ſicca dura & pauca quaſi aduſta & feculẽta cũ multo pre mitu & labore: urina tenuis citrina ignea & clara: uigilatio multa: dormitio pauca: caro macra: & cor ĩſtabile de unoquoq;.

Signa nimii flegmatis. Cap. xlii.

Cum flegma nimis abũdat ĩ ore accidit multitudo ſaliuæ. i. ſputus multus: q ſi fuerit albus & fluidus ẽ bonus: ſi uiſcoſus malus: paucitas ſitis: os madidũ: gula mollis

& lingua: raro bibit uel nunq̃ nisi in prandio uel cœna: urina exit alba: in eũdo piger: & in laborãdo debilis: sup̃fluitas abũdat in naso: oculi fiũt graues & sõnolẽti: sõnus fit lõgus: caro undiq; sentitur mollis & lassiua: appetitus debilis paucus acerbus: digestio tarda: in facie color albus sine rubeo colore: egestio mollis & paucæ fœditatis: in addiscendo est grossæ capacitatis: oculi sæpe lachrymant & ꝓprie om̃i mane: pili cito crescũt & ungues.

Signa nimiæ melancoliæ. Cap. xliii.

c Vm melãcolia nimis regnat accidit ardor stomaci: multitudo appetitus canini: color fuscus ĩ facie: sãguis ẽ niger & spissus: urina nigra uel aliquantulũ ruffa cedẽs aliquãtulũ ad uiriditatẽ uel palliditatẽ: Corpus ĩ tactu sentitur frigidũ: hebes ẽ in laborerio: pedes frigidi sunt multũ: cor suspiciosũ: ꝑsona ex cogitatu tristis: facile irosa: Tenax: amãs stare ĩ solitudĩe: pauci ẽ cibi & potus.

Notula doctrinalis. Cap. xliiii.

n Atura nihil facit frustra: & ĩ unoquoq; sẽper facit qđ melius est: & ideo nulla

qualitas est ociosa ĩcorpore. Sciendũ q̃ hõ a natiuitate sua usq; ad seniũ desiccari nõ cessat: nascens ut moriatur. In calida regione sunt gentes natiue brunæ ĩ pelle: ut patet de æthyopib⁊: uel rubeæ albedine ĩtermixta aliquantulũ. Et in cane sunt siccæ: crispæ: capillos hẽnt & grossos & aspos. Et in frigida regione nascuntur gentes longæ: in pelle multũ albæ aut blundæ: nudæ a pilis uel quasi q in suo esse sunt extensi albi uel blundi. Nota q̃ regio est multiplex in ꝓuĩcia & matrice mulieris: quæ si utraq; fuerit calida creatura generatur: & gñ̃ata manet nigra uel bruna &c. Et si fuerit frigida efficitur alba plus & minus secundũ regionis complexionẽ.

De notitia nimiæ abundantiæ humorum per somnia. Cap. xlv.

d E iudicio cognitõis sõnioꝶ ita dicimus q̃ eoꝶ aliud est uerũ: aliud falsũ. Itẽ sõnioꝶ aliud significat de præteritis: aliud de præsentib⁊: & aliud de futuris: & aliud significat nisi fantasiã. & oĩa ista attendentur esse a qbusdã ꝓpter ætatẽ: ꝓpter cibũ: & ꝓpter

tempus

tēpus lunatōis. qa aliter uidet ī insōniis puer & aliter iuuenis: aliter & aliud senex: & aliter & aliud mulier in quolibet sui status. Item sōniū ante digestioné cibi sūpti uel nihil si/gnificat: aut de præteritis siue sui siue alteri/us quocunq; mō: ut uisu &c. Somniū īdi/gestione facta sed nondū pfecta significat de præsentib; factis licet fiāt cū interuallis. Sō nium post cōpletā digestioné cibi assumpti significat de futuris oīo. unde cum qs dormi endo se sōniauerit aliqd: & ī excitatōe sōnii sibi uidebitur extraneum & magnæ significationis: & uellet scire qd significat: confestī surgat: & illud notet: aut non dormiat plus super latus super qd se somniauit. & tunc re cordabitur in die: nisi multa sōnia uiderit lō go dormitu. In die āt si aliqd illius somnii oblitus sit cratet sibi caput retrorsū ubi ē uir tus mēoriæ: & tūc cū præiudicatōis auxilio fa cile erit mēor si deus uoluerit. Ité somnio℞ quædā significāt lucrū: quædā dānū: quædā gaudiū: quædā tristitiā: q̄dā ægritudiné: q̄dā saītaté: quædā guerrā: quædā laborē. quædā rqē: q̄dā solūmō explanatōem sōnii. Vbi grā

cũ homo sõniat ĩ hora debita sui status auẽ capere lucrũ significat: auẽ pdere dãnũ significat: plorare gaudiũ significat: ridere tristitiam significat: uelle currere & non posse ĩpedimentũ significat: & ita de cæteris. Sed qa sõnia sunt satis exposita ĩ libro sõniorꝝ per ordinẽ alphabeti: quẽ ponemus in hoc uolumine libri: idcirco hæc dicta sufficiant.

Sõnia significãtia dñium sãguĩs. Cap. xlvi.

c Vm sanguis regnat homo somniat se uidere rubeũ colorẽ: ut miniũ: cinabrium: tinctã scarlatã: sindonẽ rubeã uel uiolateã: morellũ: rosã ingranatã: sanguinẽ fusũ: facere nuptias uel sponsalitia uel esse ĩ talibꝫ Comedere cibũ dulcẽ & rem sapidã: sentire uentũ: ponere uẽtosam: incarnare aliquem: uidere carnem sanguinolentam: & huiusmodi res rubeas aut rubicũdo colore.

Sõnia significãtia. d. coleræ rubeæ. Ca. xlvii.

c Vm colera rubea regnat hõ sõniat se uidere ignẽ ardẽtem: carbones uiuos: prunas accensas: scintillas: olibanũ: fornacẽ: cereũ: fulgur: audire tonitrua: cælũ rubeum:

ignem:

ignem: inflãmatum lapidẽ: litem ꝯboꝝ inter aliquos: pugnã: pcussionẽ: rumorẽ: colorem zallũ: lothonem: auricalcũ: aurũ: ramũ: auri pigmẽtũ: capillos blundos: amara comedere.

Sõnia significãtia. d. flegmatis. Cap. xlviii.

c Vm flegma regnat hõ sõniat se uidere pluuiã: mare: flumen: fontẽ: aquã: canale: puteũ: lacũ: nauem euntẽ: piscẽ: rhete: linũ: abluere aliqd: ut manus pannũ: uidere colorem albũ: cerusã: calcẽ: caseũ: bõbicem: caderẽ in aquã: fugulos: lachrymas: sputum: urinã: sirupũ: aquã haurire: lixiuiũ: natare: capillos: tegulas stillarẽ: & huiusmõi similia.

Sõnia significãtia. d. melãcoliæ. Ca. xlviiii.

c Vm melancolia regnat hõ somniat se uidere colorẽ nigrũ & fuscũ: ut fumũ: tenebrã: sepulturã: ĩfirmũ: hospitale: mortuoꝝ cadauer: timorẽ: tristitiã: ĩpotentiã: esse ĩ carcere ligatũ: necatum diabolo: uestem esse stercoratam: & similia.

Sõnia significantia caliditatem. Cap. L.

c Onstat quando calida cõplexio: hõ se uidet in somniis stuffare: balneare: ad

ſolem ſtare: ĩcedere p ignem: ſe igne offendi uel ferro uel aqua calida & ſimilibus.

Sõnia ſignificãtia frigiditatem. Cap. li.

c Onſtat quãdo frigida cõplexio: hõ in ſõniis uidet ſe eſſe ĩ loco frigido: glaciẽ uidere: tãgere niuẽ: ferrũ: brumã: plũbũ: lapidem: ex frigorẽ tremere: criſtallũ: albumen oui: lac coagulatum: & ſimilia.

Sõnia ſignificantia humiditatẽ. Cap. lii.

c Onſtat quãdo humida complexio: hõ uidet in ſõniis ſe tãgere rẽ mollem & leuẽ ſiue tenerã: comedere panẽ recẽtẽ: bibere brodium: mingere: aquã palpare.

Somnia ſignificãtia ſiccitatem. Cap. liii.

c Onſtat quãdo ſicca cõplexio: hõ ſõniat ſe uolare: ĩ ſe fieri inſultus: aliqd leuitatis cape: & auẽ uolare: pennã: foliũ arboris uibrare: ſchalas: mõtẽ: turrim: exprimere aliqd uel diſtillare: & huiuſmodi ſimilia.

Sõnia ſignificãtia repletionẽ hũoꝝ. C. liiii.

q Vãdo repletio humoꝝ ẽ in corpore hõ ſõniat ſe grauari ab aliquo uel onerari per uoluntatẽ aut uiolentiã: uelle ire & non poſſe:

posse: aut se leuare: nec ex debilitate ualere

Sõnia significãtia malos humores. Ca.lv.

q Vando in corpore sunt mali hũores & nimis regnãt hõ uidet in somniis se ire per loca cœnosa: fetida: putrida: tãgere limũ stercus siccum: menstruum: rem turbulentã & similia his.

De notitia auguriorum. Cap.lvi.

a Vguria sunt ĩ canonib; ecclesiæ uẽta: tam̃ dicimus q quædã accipiũtur per obuiationẽ hõis uel alterius aĩalis uel p auditũ uocis. & hic & hæc augur auguris idẽ ẽ q qui & quæ per talẽ scientiã indicat res futuras: & sic p signa huius sciẽtiæ singula ĩ gnr̃e iudicare scit & nouit. Vnde sciẽdum est q auguriorum quædam significãt bonũ euẽtum: ut Confert & emponenth: quædam malum euentum: ut uiaran & harenan: & quædam medium inter utrunque: ut fert & confert. Sũt.n. quædã notabilia: qbus pprie auguria cõsiderãtur: ut sternutatio ossitãtis: obuiatio uolatus auiũ: cãtus auiũ: uox audita locutionis circa ppositũ negocii: ut sõniũ ãtecedẽs.

unde hõ facit auguriũ hõi sicut cætera aĩalia faciũt: ut aqla: cornicula: nocticorax: coruus bubo: picus: gatta: canis: porcus: equus &c. ut hẽtur ĩ libro augurioꝝ. Itẽ augurioꝝ quædã fiunt ante: quædã post: quædam dextre: quædã sinistre. & cũ diuersa sint ĩ sua dispositione quodlibet illoꝝ ꝓprie noĩnatur: & ex ꝓprio noĩe cognoscitur interpretandũ. Vnde dicimus ꝙ auguria sunt numero. xii. ad istar. xii. signoꝝ cæli: & sunt hæc: Fernoua: feruetus: cõfert: emponẽth: scimasarnoua: scimasaruetus: & hæc fiunt in dextro latere. In sinistro ꝟo latere sunt Confernoua: conferuetus uiaran: harienan: scassarnoua: scassaruetus. Cũ aũt ista noĩa sint grauia & multæ significationis: ideo placet nobis ea exponere sufficienter. Fernoua est auguriũ quando tu exiueris domũ tuã causa faciẽdi aliqd: & eũdo uides hoĩem uel auẽ eundo uel uolando: ita ꝙ se ponat ante te ĩ sinistra parte tui: & illud est tibi signũ bonæ significationis sup negocium. Feruetus ẽ auguriũ quando tu exiueris domũ tuã causa faciẽdi aliqd: & eũdo prius

inuenis

uel uides auē uel hoīem pausantē ante te in sinistra parte tui: & istud est tibi malū signū sup negocio. Viaran est auguriū quādo hō uel auis suo itinere uel uolatu ante te transit ueniens a dextera parte tui: & tēdens in sinistrā euanescit: istud ē tibi bonū signū super negocio. Confernoua est augurium quādo prius inuenies hoīem uel auē eūtem uel uolantē: & se repauset ante te in dextera pte tui uidente te: & istud est tibi bonū signū super negocio. Conferuetus est augurium quādo prius inuenis uel uides hoīem uel auē se repausantem in dextera parte tui te uidente: & istud est tibi malum signum super negocio.

Scimasarnoua est auguriū quādo tu uides hoīem uel auē post te & te cōsequi & trāsire te: & āte q̄ pueniat ad te uel tu ad eā: alicubi se repauset te uidente in dextero latere tui: & tunc est bonū signū super negocio. Scimasaruetus est auguriū quādo tu uides hoīem post te uel auē pausantē ita ꝙ sit tibi dextero latere: istud est tibi malū signū sup negocio.

Scassarnoua ē auguriū quādo uides post te

hoīem uel auem: & ante q̄ perueniat ad te & tu ad eā ī loco repauset te uidente significat bonū signū sup negocio. Scaffaruetus ē augurīū quādo uides hoīem præterire uel auē ī loco pausantē ita q sit tibi ī sinistro laterē tui est tibi malū signū sup negocio. Emponēth est augurīū quādo hō uel auis uenit a latere sinistro tui & transit ad dextrā: nec eā uides repausare sed euanescit a te tūc est tibi bonū signū sup negocio. Harrenan ē augurium quādo hō uel auis a dextro latere tui uadit ī sinistrū trāsiens post tergū tui & eā uides alicubi repausare: tunc ē tibi malū signū super negocio. Vt aūt singula quæ diximus euidētius ītelligātur libri auguriorū hæc ponimus in exemplo.

De notitia Sternutationis. Cap. lvii.

s Ternuto. tas. Vbū ē: & significat sternutare: Et hæc sternutatio huius. nis. ipse idē actus est q dr̄ sternutatio. Nec aliud ē sternutatio q̄ fumositas uaporū q̄ ascendit in caput usq; ad cerebrū. Et cū ibi sēper plus abūdēt nociua q̄ iuuatīa a natura depellitur

& cadendo

& cadēdo exit ĩ ictu p nares & p os. Pōt aūt uetari sternutatio ne fiat quādo sentitur cō/tingere: Si oculi paꝝ fricētur confestĩ cessat: & aĩali tūc caput purgatur a malis uaporibꝫ: ut domus a fumo quādo expellitur a uento.

Quid aūt una sternutatio uel duæ boni uel mali significet hic ponā exēplū. Dū.n.aliqs hō cogitauerit aliqd sup aliquo negocio ēpti onis uēditōis uel ĩtellectus &c. & fecerit duas sternutatōes uel q̃ttuor aut alibi p alterā fa/ctæ fuerint: confestim se leuet si sedeat: & si stat in pedibꝫ se moueat & ĩcipiat ire cā com/plendi negociū siue ĩtromittēdi: q ꝓspabitur ĩ eo. Et si fecerit ultra quattuor sternutatiōes nō ptinet sibi sup facto: cū sit sub dubitatōe sciēdi ꝟitatē nisi illud uideat adhuc p aliud signū. ut obuiationis signo &c. Si ꝟo fece/rit unā sternutationē uel tres oĩno delinquat oĩa tā in dicendo q̃ in faciendo: eo ꝙ de facto nō posset peruenire ad bonū finem: nec cito nec facile. Item si duo hoĩnes quasi in uno momento fecerint duas sternutationes: idest quilibet eorum fecerit suam sternutatiōem:

tunc ei est bonū signū faciēdi aliquod ꝓposi tū i certo facto. unde statim icipiat negociū: & ꝓsperabitur in gressu maris causa negociationis & ēt p terrā. Duæ sternutatiões ei bonū signū significant: & econuerso: ut de una uel trib;. Itē cū qs recēter uenit in locū una sternutatio ei bene significat: & ecōuerso: ut duæ uel quattuor &c. Itē una sternutatio i aliqua nocte facta p quēq̄ de familia domus bonū significat: ut lucrū &c. Duæ xº malū ut dānum &c. Verū est q̄ ille q sternutat recipit partem significatōis hac cōditione q̄ cætera participabūt cū eo de illo euentu. Item si duæ sternutatōes fiāt oī nocte ab aliquo & illud cōtinetur p tres noctes signū est q̄ aliqs uel aliqua de domo morietur: uel aliud dānū domui contiget uel maximū lucrum. Item in introitu domus siqs nouiter hēat unā sternutationem tute intret eā hītaturus. Si uero duas exeat: & eā non habitet. Item homine iacente in lecto suo si uigilauerit & fecerit unā sternutationem est sibi signum malū infirmitatis uel dāni. Si xº dormiat & fecerit

unam

unam sternutatõem peius significat: ut grã/
dem tribulatõem: mortem psonæ: uel ĩpedi/
mentũ grauissimum: aut rerꝶ pditiõem. Si
ꝟo aliqs in lecto iacendo duas fecerit sternu
tatões & uigilet signũ est bonum & lucri uel
sanitatis &c. Sed si dormiebat tũc ẽ melius.
Et si omni nocte duæ fiãt sternutatões usqꝫ ĩ
tertiã noctem tunc est signum optimũ aut ĩ
lucro aut ĩ alio honoꝛ̃ &c. Item si aliqs tota
die iuerit ut mercator & pegrinus aut partim
ĩ die: & repausauerit ĩ aliquo hospitio: & ibi
repente faciat duas sternutatões locum mu/
tet & uadat in aliud hospitium eo ꝙ ꝓspabit'
alioqn aduersabitur. Item cum qs petendo
aliqd causa opãdi eã rem uel tetigerit & ha/
buerit unã sternutatõem: cõfestĩ discedat de
loco illo: & pmittat oĩa illic: & alibi tentet: &
tunc inde ꝓspabitur aliquãtulum. Et si ha/
buerit duas sternutatiões tollat ipsã secure:
& eã ré non pmittat: nec ãplius differat. Itẽ
siqs post pactum factum nup de aliquo unã
sternutatõem fecerit: tunc ei significat' ꝙ oĩa
ĩ pacto stabunt firma. Si ꝟo tres fecerit pa/

ctũ non seruabitur. Itẽ siquis sũmo mane in die lunæ cũ de lecto leuauerit hũerit unã sternutationẽ significat ꝙ totã ebdomadã ha bebit ꝓsperã lucro uel alia consolatione. Si ꝟo duas hũerit totũ contrariũ erit. Itẽ siqs ꝑdiderit equũ ãnulũ &c. & exiens domũ su am causa quærendi: & in exitu nuꝑ habuerit unã sternutationẽ significatur ei rẽ suã recu perare. Si uero duas hũerit nunq̃ rẽ adinue- niet. Itẽ die dñico sũmo mane cũ qs se leuat de lecto tres sternutatões hũerit ei bonum si gnificat. Vna uero malũ significat. Itẽ ante prandium uel cœnã quasi uolens ĩcipe come dere duas sternutatões fecerit bonum signi- ficat. una uero malum. Vir ĩfirmus iacẽs in lecto si timeat & diffidatur & hẽat unã ster- nutationẽ signũ est mortis. Si ꝟo duas eua- det. Mulier grauiter ĩfirma si ĩ lecto hũerit unã sternutationem est sibi signũ liberatõis. Duæ ꝟo mortẽ significãt.

Nunc incipit tertia pars: in qua continẽtur capitula Phisionomiæ ĩ specie utriusq; sexus uiri & mulieris. Cap. lviii.

Ad par

D particulas quidem corpoꝝ utriusq; sexus: uidelicet uiri & mulieris

a penitus reuertẽtes secundũ seriem formæ cuiuslibet psonæ in oĩ statu sui dicimus q̃ phisionomia est ĩgeniosa sciæ naturæ p quã cognoscitur ꝟtus & uitium cuiuslibet aĩalis. Et qm̃ mẽbroꝝ quædã sunt simplicia: ut lingua cor &c. quædã ꝟo cõposita: ut oculus nasus &c. Idcirco dicimus q̃ multa sunt signa quæ simul uiuunt: sõnia quoꝝ dãt iudicium sapienti. Et ideo sciẽdum est q̃ multiplex est differẽtia ĩter uirum & mulierẽ cadẽs ĩ iudicio sciæ quæ dr̃ phisionomia. Quarẽ accipiẽda est ꝓprie in uiro: & ĩproprie ĩ muliere. Causa est quia uir in oĩ cõpositione ipsã plenius apprehendit q̃ mulier: ut euidẽter apparet in sciẽtia canonũ qui sunt ĩfra p modum capituloꝝ. & ob hoc dicimus q̃ pro uiro ĩtelligatur ꝓprie iudicium uniuscuiusq; capituli: & pro muliere improprie: compato tam̃ ĩtellectu ipsoꝝ ad idẽ. Quare magnum ĩgenium debet adhiberi cõprehẽsiõib; oĩum quæ sunt necessaria huic sub ui collectionis

prius q̃ iudiciũ ꝓferatur utriusq; sexus: si ca/
sus euenerit in aliquo iudicãdi. uidemus.n.
uirũ in facie consimilẽ mulieri: quẽ cũ sagaci
ter aspexerimus sic & sic iudicamus de illo:
& ita de cæteris partibꝫ corporis ut mãus &c.
Videmus ẽt mulierem ĩ facie: & hæc erit car/
naliter similis uiro sola dispositione mẽbroꝝ
.s. tã alteraꝝ partiũ corporis ut manus &c. q̃
faciei: nunqd iudicamus de illa queãdmodũ
de uiro possumus iudicare? nequaq̃: sed ali/
ter & debilius ꝓ eo ꝙ cõplexio mulieris ual/
de distat a mera rõe & cõplexione uiri ĩ oibꝫ.
nisi ĩ uno modo q̧ dr̃ cõis eẽ. Sed de cõi duæ
ptes attribuũtur uiro & tertia mulieri. Vnde
uolẽtes ordinẽ oĩum & singuloꝝ ptiũ m̃broꝝ
retinere: a Capite nũc ĩcipieũs prĩcipaliter: &
ponemus rubricã unicuiq; pti totius corporis
humani: & nõ alterius aĩalis: ut opus nr̃m sit
facilius om̃i lectori. Et cõnumeratis oibꝫ mẽ/
bris pticulariter a sũmo capite usq; ad plãtas
pedũ finieũs ipm̃ opus cũ auxilio dei: q̧ de ni
hilo cuncta creauit: & discreuit: solus guber/
nãs oĩa: & disponens magno regimĩe sapiæ:
quæ nõ fallitur. De ca/

De Capillis. Cap. lix.

c Apilli plani & extensi & in colore albi uel blundi si sint subtiles & molles significāt hoīem naturaliter timidū corde: debilē uirib9: pacificum in societatib9: ubiq; conuenientē & māsuetū. Capilli grossi & ericii ac breues significāt hoīem naturaliter fortē: securum: audacē: iq̄etum: uanum: sæpe fallacē: cupidū pulchrorꝝ: & plus simplicem q̄ sapientem licet fortuna ei faueat. Cuius capilli sunt multum crispi significāt hoīem duri igenii: aut multæ simplicitatis: siue utrūq;

Cuius capilli sūt multi sup tēpora faciei & sup frontē: qb9 frons ualet iudicari pilosa significāt hoīem sīplicē: uanum: luxuriosum: cito credentē alteri: in moribus & loquela rusticalis & grossi ingenii. Cuius capilli sunt multum ericii & eleuati & cesareæ ex sua tortuositate significāt hoīem ualde simplicem: audacem: supbum: duræ capacitatis: uelocis iræ: mendacem: luxuriosum: maliciosum: in malo præsumptuosū. Cuius capilli ī āgulo frontis sunt ualde ericii & omnes eleuati uel

partī ex eis sitq; frons calua significāt hoīem simplicē & partim malitiosum cū sagacitate moꝝ. Cuius capilli sūt multi.i.spissi p totū caput significāt hoīem luxuriosū: & bonæ digestionis: uanū: uelocis crudelitatis: pigrū in agendis: malæ memoriæ: cupidū multoꝝ: ac infortunatū. Cuius capilli sunt rubei significant hoīem inuidū: uenenosū: fallacē: superbū: & maliloquū. Cuius capilli sunt ualde blundi significant hoīem conuenientē ad oīa amantē honorem: & uanagloriā habentem.

Cuius capilli sunt ualde nigri significāt hominē conuenientē ad oīa plus ad bonū q̄ ad malū: in officio & opere studiosū: secretum: fidelem: & non bene fortunatū. Cuius capilli sunt quasi albi uel glauci significant hominē bonæ conditionis & cōuenientē ad oīa: timidū: ꝟecundū: debilē: boni ingenii: teneræ capacitatis: durā ac crudelem fortunā habentē. Cuius capilli sunt mediocres ī quantitate & colore significant hoīem conuenientem & plus tendentē ad bonū q̄ ad malum: amātē uitā pacificā: mūditiā & bonos mores

Cuius

Cuius capilli tp̄re iuuentutis sunt cani uel ē caluicies significāt hoīem mouentē sæpe ad luxuriā: uanū: audacem: instabilē: loquacē.

De Fronte. Cap. lx.

f Rons multū eleuata in rotundū significat hoīem liberalē amicis & notis: lætū: boni intellectus: alteri tractabilē: & multis gratiis uirtuosum. Cuius frons est plana pelle & osse & non cōtinens rugas significat hoīem ex facili litigātem. uanū. fallacē. plus simplicem q̃ sapientem. Cuius frons est nimis parua ex om̄i parte significat hoīem simplicē. cito irascibilem. facilis crudelitatis. cupidū rer̄ pulchrar̄. curialem. Cuius frons ē bene rotunda in angulis tēpor̄. ut ossa quasi appareāt & nuda pilis significat hoīem boni ingenii & clari intellectus. multæ audaciæ. in malo magnanimū. cupidū pulchror̄ mūditior̄ & honoris. Cuius frons est cuspida ī angulis tempor̄ ut ossa quasi foris pmaneant. significat hoīem uanū & īstabilem. ī oīb; debilem. sīplicē. & teneræ capacitatis. Cuius frōs est ī temporib; q̃si conflata grossitudine

carnis. s. q͏̄ hēat maxillas carne plenas significat hoīem multi animi: supbum: iracundum & grossi ingenii. Cuius frons est rugosa & decliuis a medio ut sit quasi duplex in facie nasi siue hēat uallē siue non significat hoīem simplicem. magnanimum. magni ingenii. & crudelis fortunæ. Cuius frons est magna ex om̄i parte & aliquantulum rotunda ubiq; ac nuda pilis uel calua parū uel satis significat hoīem audacem. boni īgenii & ītellectus. sagacem. malitiosum. magnaīum. magnæ iræ. non bene legalem. & ideo facile mendacem.

Cuius frons est ualde longa & alta ī rotundum ita q͏̄ facies ꝟsus mentum sit figurata ī acutū significat hoīem simplicem. debilem. conuenienter legalem. & crudelis fortunæ.

De Ciliis. Cap. lxi.

c Ilia artuata multum & quæ frequenti motu eleuātur ī altū significāt hoīem supbum: aīosum. uanagloriosum. audacem minacē. cupidum pulchroꝝ. & cōuenientem ad utraq;. Cuius cilia sunt deorsū declinata cū alteri loq̄tur uel alteꝝ ītuetur q̄si latenter

sub eis

ſub eis ſignificant hoīem ualde malitioſum uel fallacem: mendacē: ꝓditorem: tenacē: pigrū: ſecretū: pauciloquū. Cuius cilia ſūt rara a pilis ſignificāt hoīem ſimplicē: uanū: debilē: cito crudelē: & in ſocietate ſatis conueniētem. Cuius cilia ſunt naturaliter plicata deorſum ut q̄ſi ſint criſpa ſignificant hoīem inuerecundū: pigrū: ſuſpicioſū: tenacē: inuidū: & ī multis facile ſeductorē. Cuius cilia ſunt ualde breuia & in colore alba uel blūda ſignificāt hoīem quaſi ad oīa conuenientem debilem: timidū: facile ac cito alteri credentē & conuertibilem.

De incerciliis. Cap. lxii.

i Ntercilia ſignificāt hoīem tenacē: inuidū: ſecretū: ſagacem: ualde cupidum pulchroꝝ: uanæ fortunæ: & plus crudelis q̄ delectabilis. Cuius ītercilia ſunt lōga ualde ſignificāt hoīem aliquantulū duræ capacitatis: ſubtilis intellectus: magnæ audaciæ: multæ fidelitatis: & amicitiæ claræ & pfectæ.

De Oculis. Cap. lxiii.

o Culi magni .i groſſi & multæ apitōnis

significant hoīem frequenter pigrū: quādoq; audacē: īuidū: partim uerecundū: & partim non secretū: conuenientē: tenacē: uanū: leuiter mendacem: magnæ iræ: malæ memoriæ: grossi ingenii: & parui ītellectus: & minus sapiētem q̄ se reputet scire. Cuius oculi sunt in capite quasi absconsi. i. concaui intus & lōginqui uisus significāt hoīem suspiciosum: malitiosum: magnæ iræ: puersi moris: ualde memorē: audacē: crudelē: facile mendacem: minacē: uitiosum: luxuriosū: supbū: inuidū & seductorem. Cuius oculi foris ualde præeminent significāt hoīem simplicē aut stultū: parum ꝟecundū: aliquātulum largū: facile seruitialē: grossi intellectus & īgenii: cito conuertibilē ad utrunq;. Cuius oculi acute intuentur & studiose ciliis declinatis significāt hoīem malitiosū & multotiēs seductorē: falsariū: sæpe mendacem: inuidū: tenacem: secretū: īpium: nec bene legalē. Cuius oculi sunt parui & rotundi conueniēter significāt hoīem ꝟecundū: debilem: simplicē: cito credētē dicta alterius: grossi īgenii: tardi ītellcūs

& fre-

& frequēter crudelis fortunæ:liberalē alteri: & conuenienter uerecundum. Cuius oculi sunt obliqui significāt hoīem fallacē:sagacē tenacem:īuidum:iracundū:mēdacem:& in multis malitiosum. Cuius oculi sūt uarii & intuitu uagi significant hoīem sæpe mēdacē uanū:simplicem:luxuriosū:seductorē: cito alteri credentem:īuidum:aīosum:cupidum pulchrorꝝ:& facile cōuertibilem ad utrunqꝫ.

Cuius oculi sæpe cōniuent:& mouētur āte & retro significāt hoīem luxuriosū:instabilē sæpe mendacē:facile falsariū:ꝓditorē:īfidelem:præsūptuosum: & durū ad credendum alteri. Cuius oculi in albedine aliquātulum sunt citrini significāt hoīem simplicem:sæpe mendacē:uanū:fallacē: sæpe luxuriosū:infidelē alteri:& cōuenienter secretū: ualde sui sensus:& magnæ iræ. Cuius oculi sūt multi motus aut duri siue tardi intuētes tam̄ acute cū reclinatione carnis ciliorꝝ significāt hoīem ualde malitiosū ī multis:uanū:pigrū: mēdacē:īfidelē:īuidiosū:& rixosū. Cuius oculi sᵗ quasi rubei uel uitiosi lachrymis uel sāguine

ſignificāt hoīem iracundū: ſupbū: dedigno/ſū: crudelem: inuerecundū: infidelem: mendacem: uanū: ſimplicem: teneræ capacitatis: ſeductorem: & ex facili pium. Cuius oculi ſūt ualde groſſi quaſi ſimiles oculis bouum ſignificāt hoīem ſimplicē: tardi intellectus: malæ memoriæ: & groſſi nutrimēti. Cuius oculi ſunt in forma mediocres tendentes ad nigredinem ſignificant hoīem conuenienter pacificū: manſuetū: legalē: ingenii boni: magni ītellectus: & cōueniēter alteri ſeruitialē.

De Naſo. Cap. lxiiii.

n Aſus longus & aliquantulū ſubtilis ſignificat hoīem audacē: curioſū ī factis iracundū: uanū: cito conuertibilē ad utrūq;: debilem: & ex facili credentē. Cuius naſus fuerit longus & extēſus habens punctā deorſum declinatā ſignificat hoīem ſagacē: ſecretū: ſeruitialem: & conuenienter alteri fidelē: probū in agendis & ſupplātaneum. Cuius naſus fuerit ſimus ſignificat hoīē īpetuoſū uanū: mendacem: luxurioſum: debilē: inſtabilem: cito alteri credentem & cōuertibilem

ad utrūq;

ad utrũq;. Cuius nasus fuerit ĩ medio latus & declinet ad sũmitatẽ sui significat hoĩem facile mendacẽ: uarium: luxuriosũ: ꝟbosum & crudelis fortunæ. Cuius nasus fuerit undiq; grossus & bene longus significat hoĩem cupidũ oĩum pulchroꝝ: ĩ bonis simplicem: ĩ malis sapientẽ: cõuenienter bene fortunatũ: fictuosum in eis quæ cupit: secretũ: & ualde minus sciẽtem q̃ se scire reputet. Cuius nasus fuerit ualde acutus ĩ puncta & mediocris ĩter longum & curtum grossum & subtilem significat hoĩem cito irascibilẽ: ualde sui sensus: facile rixosum: & dedignosũ: sagacẽ: debilẽ: malitiosũ: seductorẽ: minacẽ: & memorem. Cuius nasus fuerit ualde rotundus in extremis & cũ paruis narib9 significat hoĩem supbũ: grossi nutrim̃ti: cito credentẽ: uanũ: largũ & fidelem. Cuius nasus fuerit nimis longus & in puncta plus subtilis q̃ grossus & cõuenienter rotundus significat hoĩem in loquendo audacem: in agendis probum: facile iniuriosum: fallacem: inuidum: tenacem: in fide secretum: cupidũ alieni: & multis modis

latenter malitiosum. Cuius nasus fuerit re/tortus & curuatus in sursum & longus cõue niẽter habens punctã grossã significat hoĩem audacẽ: supbũ: tenacem: inuidũ: cupidum: iracundũ: luxuriosum: mendacem: seducto/rẽ: uanagloriosum: ĩfidelẽ: rixosum. Cuius nasus fuerit in medio ualde eleuatus significat hoĩem sæpe mẽdacem: uanum: instabilẽ luxuriosũ: cito credentem: ĩportunũ: ingenii boni: grossi nutrimẽti: & plus simplicem q̃ sapiẽtem: & malitiosum. Cuius nasus fuerit qualitate rubicundus ultra omnem speciem cæterorum significat hoĩem auarum impiũ: te/nacem: luxuriosum: supplãtaneæ bonitatis: grossi nutrimenti & ingenii: teneræ capacita/tis. Cuius nasus fuerit cõuenienter grossus undiq; & sup punctã planus aliquantulum significat hoĩem satis pacificũ: mãsuetũ: fidelem: laboriosum secretũ: & boni intellectus.

Cuius nasus fuerit sup punctam aliquan/tulum pilosus & undiq; grossus conueniẽter & ĩ iunctura frontis parum subtilis significat hominẽ bonæ conditionis in omnibus: & cõ/

uertibilẽ

uertibilé facile ad utraq;. Cuius nasus fuerit ubiq; grossus nares habens latas significat hominem grossi īgenii: & plus simplicem q̄ sapiētem: mendacem: fallacem: subdolum: rixosum: luxuriosum: inuidum: & uanagloriosum.

De Naribus. Cap. lxv.

n Ares nasi strictæ ac subtiles significāt hominem habētem paruos testiculos: sagacem: dedignosum: mendacem: fidelem uanagloriosum: cupidum pulchrorum: in agendis modestum. Cuius nares fuerint magnæ & amplæ significant hominem habentē magnos testiculos: luxuriosum: proditorem uanum: falsum: audacem: mendacem: inuidum: cupidum: grossi ingenii: tenacem: paꝝ timidum. Cuius nares fuerint ualde obtusæ significant hominem insipientem: uanū: mendacem: superbum: asperæ fortunæ: & bellicosum.

De Ore. Cap. lxvi.

o S magnũ & latum ex clausura & ape-
ritione significat hoiem audacem : iue-
recundũ : facile bellicosum : mendacẽ : xbosũ
nouigerulũ : comestorẽ : imũdũ : grossi igenii
tenacem : & ualde isipientẽ. Os cuius fuerit
parua clausura & aperitio significat hominẽ
pacificũ : timidũ : fidelem : secretum : tenacẽ :
largum : xecundum : doctrinalem : & parum
comedẽtem. Cuius os fetet flatu significat
hoiem in epate uitiosum : sæpe mendacẽ : ua-
num : lassiuum : fallacem : teneræ capacitatis :
grossi itellectus : seductorem : iuidũ : cupidũ
alieni : & conuenienter alteri largũ : nouigeru
lum : cito credentem : & plus simplicem q̃ sa-
piẽtem. Cuius os redolet flatu significat ho
minem cõuenientem : sapientem : in dãdo &
retinendo sagacẽ : secretũ : cupidũ pulchrorũ :
fidelẽ : cito credentẽ & cõuertibilẽ ad utraq;.

De Labiis. Cap. lxvii.

l Abia oris ualde grossa uel nimiũ reuo
luta foris significãt hoiem plus simpli
cem q̃ sapientem : cito credentẽ : grossi nutri-
menti : & conuenientem ad utraque. Cuius
labia

labia fuerint co̅uenienter subtilia & non multu̅ foris retorta significant hoīem discretu̅ in oībus : secretum : sagacem : iracu̅du̅ : & multi īgenii. Cuius labia fuerint bene colorata & plus subtilia q̃ grossa significa̅t hoīem bonæ conditōis in oib9 : & cito co̅uertibile̅ ad utru̅q3 & citius ad uirtutes q̃ ad uitia. Cuius labia no̅ sunt bene æqualia in om̅i ita q͂ unum sit maius altero significant hoīem plus siplice̅ q̃ sapientem : grossi ingenii : tardi intellectus : & uariæ fortunæ.

De dentibus. Cap. lxviii.

d Entes parui & debiles ī opere & rari & curti significa̅t hoīem debilem : boni ī/genii : teneræ capacitatis : ma̅suetu̅ : legalem : fidelem : secretu̅ : timidum : uitæ breuis : & ad utraq3 co̅uenientem. Cuius dentes no̅ sunt sibi æqpollentes qua̅titate & situ gīgiua℞ ita q͂ qda̅ su̅t stricti qda̅ lati : qda̅ rari qda̅ spissi significa̅t hoīem sagacem : īgenii boni : auda/cem : dedignosu̅ : īuidum : & facile co̅uertibile̅ ad utraq3. Cuius dentes sunt ualde longi & quasi acuti & aliq̃tulu̅ rari & fortes in opere

significãt hoiem iuidũ: ĩpiũ: gulosũ: audacẽ quasi iuerecundũ: mendacẽ: falsũ: ĩfidelem: & suspiciosũ. Cuius dentes sunt citrini uel bruni siue sĩt curti siue lõgi significãt hoĩem plus stultũ q̃ sapientẽ: grossi nutrimẽti: cito credentẽ: turbidi ĩtellectus: sæpe fallacẽ: mẽ/dacem: ĩuidũ: cupidũ alieni & suspiciosum.

Cuius dẽtes sunt grossi & lati siue declinẽt foris siue intus siue sint rari siue spissi signi/ficãt hoĩem uanũ: lassiuũ: grossi nutrimenti cito credentẽ: simplicem: fallac m mendacẽ: & teneræ capacitatis. Cuius dentes sũt for/tes & spissi significãt hoĩem longæ uitæ: cupidũ pulchroꝶ: duræ capacitatis: grossi ĩgenii: magnanimũ: multũ sui sensus: nouigerulũ: & cito credentẽ. Cuius dentes sunt debiles parui rari & exiles significãt hoiem debilem breuis uitæ. sagacẽ. capacitatis bonæ. cito credentem. cõiter ꝟecũdũ. tractabilem. mãsue/tũ & legalem. Cuius dentes sunt fortes & spissi significãt hoĩem lõgæ uitæ: luxuriosũ: cõedonẽ. audacẽ. fortẽ. discretũ. & sui sẽsus.

De Lingua. Cap. lxix.

Lingua

l Ingua nimis uelox ad loquendũ ſigni/
ficat hoĩem plus ſimplicem q̄ ſapientē
groſſi ĩgenii. mali intellectus. cito credentem
& facile conuertibilē ad utraqꝫ. Cuius lĩgua
balbutit loquendo ſignificat hoĩem ualde ſĩ
plicem. uanũ ĩſtabilem: iracundũ: cito ab ira
conuertibilem. ſeruitialē. & debilē. Cuius lĩ
gua eſt ualde groſſa & aſpa ſignificat hoĩem
ſagacē. malitioſũ. cõuenienter ſeruitialē. ua/
nũ. dedignoſum. ſecretũ. ꝓditorem. nouige/
rulũ. timidũ ĩpium. cõuenienter ſufficiētem
multoꝝ. Cuius lĩgua eſt ſubtilis ſignificat
hoĩem ſagacem. ĩgenioſum. facile timidum.
cito credentem atqꝫ cõuertibilē ad utrunqꝫ.

De Flatu Cap. lxx.

f Latus multus ſignificat hoĩnem multi
ſpiritus. & econuerſo. cuius defectus ē
duplex: aut ex paruitate pulmõis: aut ex ui/
tioſitate toracis. Et ideo aĩal multi flatus eſt
multæ fortitudinis & multi potus.

De Voce. Cap. lxxi.

u Ox groſſa ĩ ſono ſignificat hoĩem fortē
audacē. ſuꝑbũ. luxurioſũ. comedonē.

ex facili bellicosum: ualde sui sensus: mendacem: fallacem: secretũ: iracundũ: clamosũ ĩuidũ. Cuius uox est subtilis & debilis puo flatu significat hoĩem debilem: timidũ: ĩtellectus boni: sagacem: pauci cibi. Cuius uox ẽ clara & bene expedita ĩ sono significat hoĩem cõuenienter ꝓuidum. ueracem. sagacẽ. ĩgeniosum. mendacẽ. uanagloriosũ. & cito credentem. Cuius uox est solida ĩ cantu significat hoĩem cõuenienter fortẽ. intellectuatũ. cautum. tenacẽ. cupidum alieni. & ingeniosum.

Cuius uox est tremula significat hoĩem inuidũ. suspiciosũ. uanagloriosũ. pigrũ. debilẽ & timidũ. Cuius uox est ualde alta in tono significat hoĩem fortẽ. audacẽ. ĩiuriosũ. & sui sensus. Cuius uox est ualde aspa siue in cãtu siue in loq̃la significat hoĩem grossi ĩgenii intellectus & nutrim̃ti. Cuius uox nimis resõat uel ĩpedita catarris &c. significat hoĩem plus sĩplicẽ q̃ sapientẽ. grossi nutrim̃ti: uanũ ĩstabilẽ. facile timidũ. mendacẽ. & cito credẽtem. Cuius uox ẽ mitis & plana & grata auditori significat hoĩem pacificũ. secretũ. timidum. tenacẽ. iracũdum. & ualde sui sensus.

Cuius uox incipit a graui & finit in altũ ſi/
gnificat hoīem iracundũ:īpetuoſũ:audacẽ:
& tutũ. Cuius uox in uocatione alterius ſo/
nat mollis ſignificat hoīem debilem:mãſue/
tũ:tenacem & ſagacem. Cuius uox in uoca
tione alterius ẽ acuta & alta ſignificat hoīem
tutũ:iracundũ:audacem:ſagacẽ:malitioſũ:
& ſatis ſupbũ. Cuius uox eſt dirupta alta
& placabilis ſignificat hoīem timidum:& ex
facili uanũ:aīoſũ:cito credẽtẽ:& luxurioſũ.

De Riſu. Cap.lxxii.

r Iſus abundat in ora ſtultoꝶ & habenti
um ſplen magnã:& ecõuerſo. Cuius
bucca ex facili ridet ſignificat hoīem ſimpli/
cem:uanũ:īſtabilem:cito credentem: groſſi
īgenii & nutrimẽti:ſeruitialem:& nõ ſecretũ.
Cuius bucca raro ridet & breuiter ſignificat
hoīem ſtabilem:tenacem:ſagacem:clari ītel
lectus:ſecretũ:fidelem:& laborioſũ. Cuius
bucca duræ mouetur ad ridendum ſignificat
hoīem ſapientem:ualde ſui ſenſus:ſagacem
īgenioſum:patientem:tenacem: ſtudioſum
ſuæ artis:iracundum:ſupplãtaneũ. Cuius

bucca facile ridet: & ridendo sæpe tussit uel ossitat aut torquet caput significat hoīem uariū: inuidū: cito credentem & conuertibilem ad utrunq;. Cius bucca ridendo torquetur cū derisione alterius significat hoīem arrogātem: falsum: tenacē: iracundum: mendacem & aliquātulum proditorem.

De Mento. Cap. lxxiii.

m Ento āplus & grossus carne multa significat hoīem pacificū: mediocris capacitatis: grossi īgenii: legalem: secretū & facile cōuertibilem ad utrunq;. Cuius mēto ē acutus & conuenienter plenus carne significat hoīem boni ītellectus: alti cordis: & satis laudabilis nutrimti. Cuius mento est quasi duplex quadā ualle significat hoīem pacificū. grossi īgenii. uanū. cito credentē. cōueniēter alteri seruitialē. & ualde supplantaneū. & secretū factoꝝ. Cuius mento est acutus & subtilis carne significat hoīem audacē. bellicosum. irascibilem. dedignosū. timidū. debilem & aliqtulū seruitialem. Cuius mento ē recuruus cū ualle ī iūctura maxillaꝝ & carne

macer

macer q̄ſi acutus ſignificat hoīem peſſimū. ſīplicem. audacem. ſupbū. minacē. īuidum. tenacem. fallacem. cito iraſcibilem. iracundū ꝓditorem. furem. & ſupplātaneum.

De Barba. Cap. lxxiiii.

b Arba naſcit' uiro ultra. xxiiii. ānū paulatim de die ī diem. & tunc naſcitur femur extra ſexū. Et eſt ſciendum ꝙ tales pili ꝓcreantur de ſupfluitatib⁊ ciboꝝ. fumoſitas quoꝝ ſupaſcēdit uſq; ad ptes maxillaꝝ uelut fumus ad foramīa camini. Et cū āplius non īueniāt meatus aptos qb⁊ bene ualeāt ſupius aſcendere. ſic īde exeunt ī modum pıloꝝ qui dicuntur pili barbæ. Mulieres pene oīs carent barba ī maxıllis. Et eſt ſciendum ꝙ oīs humores ī qb⁊ ī uiris barba gn̄atur. ī mulierib⁊ menſtruū. qđ eſt eis quodā meatu & motu ætatis lunæ. quādoq; ſemel ī mēſe. & quādoq; bis. cuius exitus dr̄ eſſe fluxus ſiue ſupfluū. Iſtud ꝟo cōtigit quādo mulier nō eſt grauida iā trāſacta. xii. annos. & hoc m̄ſtruū q̄doq; ei ī lac trāſmutatur ītra māmas. Veꝝ ē ꝙ hi hūores ita ſubtiles ex natura calidi ſunt

ꝙ ex eis q̃ſi oriuntur pili aliquãdo ĩ maxillis mulieris & ꝓprie circa os ubi magis abũdat calor: & hæc mulier dr̃ eſſe barbuta. Sciendum ꝙ talis mulier eſt ualde luxurioſa propter calidam ſui cõplexionem. Eſt ergo fortis naturæ & uirilis conditionis. Mulier ℣o bene munda a pilis & præcipue circa os ſecundum phiſionomiã dr̃ eſſe bonæ cõplexiõis. ſ. timida: pauida: uerecunda: debilis: mitis: & obediens. & ecõuerſo barbuta. Item dicius ꝙ ĩ maxilla faciei aut habet barbã aut nõ hẽt quæ ſi habet iã dictum eſt: ſed ſi non habet aliqd barbæ hoc prædicendum eſt: ꝙ nõ habens aut nõ eſt adhuc ĩ ætate habẽdi: aut eſt ꝓpria cauſa qua nunq̃ põt exire. Puer non habet barbã eo ꝙ nõ eſt natura tã potens ad huc neq; tã matura ꝙ poſſint porri maxillaꝝ apiri: & idem ĩtelligendum eſt de puella rõne menſtrui ꝓpter lunã loco barbæ. Cuius barba eſt bene ordĩatã ſiue cõpoſita & ſpiſſa pilis ſignificat hoĩem bonæ naturæ & ratõnalis cõditionis ad oĩa ſcd̃m coniunctum & datos mores ꝓducte: & ecõuerſo. De illis q habẽt

eā male cōpositā: ut patet ī eunucis: q postq̄ pdiderint ābos testiculos ualde trāsmutātur a natura uiroꝝ in naturā mulierum.

De Facie. Cap. lxxv.

f Acies quæ sæpe sudat ex facili motu significat hoīem calidæ naturæ: uanum: luxuriosū: bene comedentē: & grossi ingenii ac nutrimenti. Cuius facies ē ualde carnosa significat hoīem timidū: cōuenienter lætum largū: discretū: luxuriosū: malæ memoriæ: cito credentē audita: & bene legalē alteri: īportunæ uolūtatis ī optato: inuidū: & satis cōuertibilē ad utraqꝫ: & ualde præsūptuosū. Cuius facies ē macilenta significat hoīem sagacē fatigabilē: ītellectus boni: plus crudelē q̄ piū teneræ capacitatis: & dedignosū. Cuius est facies minuta ualde & rotunda figuraliter significat hoīem sīplicē: timidū: debilē: grossi nutrimenti: malæ memoriæ. Cuius facies ē similis ebrioso significat hoīem bibentē uinū bonū: luxuriosū: uanū: fortē: & ex facili īebriatur. Cuius facies irascibili assimilatur cito & ex facili irascitur & tenet iram diu. Cuius

facies est longa & macra significat hominem ualde audacem lingua & facto: simplicem: rixosum: supbũ: iniuriosum: fallacem: durũ moribus: piũ: & conuenienter luxuriosum.

Cuius facies est cõis inter longã & rotundã macrã & crassam significat hoiem conueniẽtẽ ad omnia tamen citius in bono q̃ ĩ malo.

Cuius facies ẽ ualde crassa & lata significat hoiem simplicẽ plus q̃ sapientẽ: grossi ĩgenii tardi intellectus: hebetẽ in agendis: sæpe uanagloriosum: credẽtem: conũertibilẽ ad oĩa: luxuriosum: uanũ: obliuiosum: in malo falsum: detractorem: & supplantaneũ. Cuius facies est ualde plana: sine tumore ualde eleuato significat hominem bonæ cõditionis ad oĩa: & satis amabilẽ: alteri seruitialẽ: cito credentẽ: non multũ sagacem: satis fidelem: & plus simplicẽ q̃ sapientẽ: ac patientẽ in pace cõiter grauia per aduersã fortunam. Cuius facies est aliquãtulũ uallata & plus macra q̃ crassa significat hoiem iniuriosum: inuidiosum: fallacẽ: mendacẽ: audacẽ: rixosũ: laboriosũ: grossi ingenii: uanũ: ualde simplicem:

& tardi

& tardi intellectus. Cuius facies est medio-
cris ad quanlibet dispositioné cæterarum tamé
plus pinguis q̄ macra significat hoíem in ser
mone ueracé: facilé: seruitialé: cõiter ĩgenio-
sũ: sagacé: & mẽorabilé. Cuius facies ẽ ual-
de curua & longa ac macra significat hoíem
grossi ĩgenii q̄si ad oía bona: sĩplicé: tardi in-
tellectus: & non legalem: & ex leui occasione
malitiosum. Cuius facies est latior a frõte
ĩferius usq; ad iuncturã maxillarum & altior q̄
postea significat hoíem simplicé: in agendis
& in loquela inuidũ: partim timidũ: partim
audacem: tenacé: mendacé: uanum: fallacé:
aíosum: rixosum: debilem: grossi nutrimẽti:
& mali ingenii. Cuius facies est bene dispo
sita carne colore & suis partibus ut oculis ciliis
&c. qbus fit delectabilis & placida significat
hoíem gnr̄aliter bene dispositũ ad agendum
uitia & uirtutes. Cuius facies est ĩ colore pal
lida significat hoíné nõ bene sanũ: ualde ma
litiosũ: proditorem: mendacé: supbũ: uanũ:
luxuriosũ: tenacem: ĩuidũ: præsũptuosum:
grossi nutrim̄ti: nõ bene fidelé neq; legalem.

Cuius facies est bene colorata significat ho minem laudabilis dispositõis: in sua cõplexi one lætũ: cito credentem: alteri conuenienter seruitialem: ĩtellectus boni: & ex facili ad oĩa conuertibilem.

De Auribus. Cap.lxxvi.

a Vris est hõis & auricula cæteri aĩalis: & unguis est hõis ungula cæteri aĩalis.

Cuius aures sunt magnæ & grossæ signifi/ cant hoĩem simplicẽ uel stolidũ: pigrũ: grossi nutrimẽti: malæ memoriæ: duræ capacitatis. Cuius aures ualde sunt paruæ & subt les si gnificãt hoĩem boni ingenii: intellectus: & sa pientiæ: secretum: pacificum: sagacem: timi/ dũ: honestũ: mundum: tenacem: Verecundũ: uanagloriosũ: aĩosum: memoriæ bonæ: satis alteri: seruitialem. Cuius aures aliquantulũ sunt lõgæ.i.ultra cõem formã uel amplæ ex transuerso significant hoĩem audacẽ: inuere cundũ: uanũ: pigrum: insipientem: alteri ser uitialẽ: pauci laboris: & multæ comestionis.

De Capite. Cap.lxxvii.

c Aput magnum & bene rotũdũ ex oĩni parte

parte significat hoīnem secretū : sagacem in agendis: ingeniosum: discretū: magnæ imaginationis: laboriosū: stabilē: & legalē. Cuius caput est habens gulā grossā cū collo q̄ declinet v̄sus terrā significat hoīem sagacē: tenacem: pacificum: secretum: ualde sui sensus: & stabilem in agēdis. Cuius caput est lōgū habēs faciem longā & magnā ac deformem significat hoīnem fatuū: malitiosū: uel ualde simplicem: uanum: cito credentem: nouigerulū: ac etiā īuidum. Cuius caput est ualde uolubile hinc & illinc significat hoīem fatuū simplicem: uanum: mendacem: fallacē: præsumptuosum: instabilem: tardi intellectus: mali ingenii: teneræ capacitatis: aliquantulū ꝓdigum & nouigerulum. Cuius caput est grossum habens latā faciem significat hoīem suspiciosum: ualde animosum: cupidū pulchroꝝ: sagacē: simplicem: grossi nutrimenti: secretū: audacem: & non bene uerecundum.

Cuius caput est grossum & non cōueniēter formosum habens gulā curtā & collū grossū significat hoīem ī se satis sapientē: sagacem:

ſecretum:īgenioſum:ſtabilis imaginationis:
fidelē:ueracē:& multis tractabilem. Cuius
caput eſt paruū habens gulā ſubtilem & lon
gam ſignificat hoīem ualde debilē:inſipiētē:
pauci cibi:doctrinalē:& nō bene fortunatū.

De Gula. Cap.lxxviii.

g Vla cādida ſiue macra aut craſſa ſigni
ficat hoīem uanaglorioſum:uanū: ti/
midū:laxiuum:facile mendacem:conueniē/
ter ſagacem:magnæ iræ: & diu dedignoſum
Cuius gula ē macra & ſubtilis & in qua ue
næ apparent ſignificat hoīem malæ fortunæ:
debilem:timidū:pigrum:groſſi nutrimenti:
cito credentem.& cōuertibilem ad utraq;.

De Collo. Cap.lxxviiii.

c Ollum lōgum ſignificat pedes longos:
& gracile graciles:ēt ſignificat hoīnem
ſīplicem:nō ſecretū:timidū:debilem: īuidū
mendacem:fallacem:īdoctrinalē:& cito con
uertibilem ad utraq;. Cuius collū eſt curtū
ſignificat hoīem ſagacē:tenacem:fallacē:ſe/
cretū:ſtabilem:diſcretū:iracūdū: ingenioſū
magni ītellectus:cōuenienter fortem:amātē

:pacem

pacem: dníum: & omnia timida.

De Spatulis. Cap. lxxx.

Patulæ macræ & minutæ significāt ho minem debilē: timidū: pacificū: pauci laboris: cito credentem: & ad oïa cōuertibilē. Cuius spatulæ sunt latæ & grossæ significāt hoïem fortem: tenacem: fidelem: grossi inge nii & nutrim̄ti: sīplicem: multi laboris: satis comedentem: & libenter stātem ī pace. Cu ius spatulæ sunt curuæ ad īterius significant hoïem sagacem: pigrū: secretū: ingeniosum: & supplantaneum. Cuius spatulæ sūt abra sæ significāt hoïem sīplicem: tenacem: labo riosum: modestū in oïb; ut lingua & comesti one: pacificū: cito credētem: & cōuertibilē ad utraq;. Cuius spatulæ sūt īæquales ut una eaꝝ sit altera maior significāt hoïem pigrum tardi ītellectus: grossi īgenii & nutrim̄ti: sim plicem: duræ capacitatis. fidelem. audacem. tenacem. ꝓditorem. falsū. & nō credentem. Cuius humeri spallaꝝ sunt ualde eleuati si gnificāt hoïem aptæ uitæ. morib;. īuidū. sim plicem. uanū. mendacem. īstabilem. audacē

inuerecundum. & rixosum.

De Brachiis. Cap. lxxxi.

b Rachia lōga quæ extensione attingunt genua licet raro cōtingat significāt ho/miem liberalem. audacem. supbū. īpetuosū desiderii. debilem. sīplicem. cogitamis pauci & uanagloriosū. Cuius brachia sunt ualde curta respectu staturæ corpis significāt hoīnē bellicosū. īgratū. audacē. īuidū. supbū. factuosū. & tenacem. Cuius brachia sunt grossa ossib; neruis & multa carne significāt hoīem cōuenienter fortē. supbū. cito præsūptuosū. īuidū. cupidū pulchroꝝ. & cito credentem.

Cuius brachia sunt pīguia & musculosa significāt hoīem uanagloriosū. cupidū quorū/dā. delectabilē. & plus īsipientē q̄ sapientē in agendis. Cuius brachia sunt ualde pilosa siue sit macra siue crassa & mollis carnis significāt hoīem luxuriosū. teneræ capacitatis. de/bilem. multæ suspicionis. & sagaciter malitiosum. Cuius brachia sunt ualde nuda pilis significāt hoīem teneræ capacitatis. magnæ iræ cito credentem. uanum. laxiuū. mendacem: facile

facile fallacem: sagacem in malo: & debilē.

De Manibus. Cap. lxxxii.

m Anus mollis carnis macræ & longæ significat hoīem boni intellectus: teneræ capacitatis: ex facili timidū: libenter pacificū satis legalem: discretum: seruitialem: domesticæ conuersationis: & doctrinalem. Cuius manus sunt ualde grossæ ac breues significāt hoīem grossi ingenii: simplicem: uanum: mēdacem: fortem: laboriosum: fidelem: cito credētem: & breuis iræ. Cuius manus sunt pilosæ & grossoꝝ piloꝝ ac digitoꝝ & curuorū significant hoīem luxuriosum: uanum: mendacem: grossi ingenii: & plus simplicem q̄ sapientem. Cuius manus in digitis curuātur sursum significant hoīem liberalem & seruitialem: capacitatis bonæ: sagacem: parū inuidum: lōgæ iræ: ītellectus boni: & mediocrem inter secretum & non secretum. Cuius manus sunt implicabiles ꝟsus extremā partem digitoꝝ significāt hoīem tenacem: cupidum: cogitaminosum: laboriosū: sagacē: duri ꝓpositi: & nō cito cōuertibilē ad credēdū audita.

De Pectore. Cap.lxxxiii.

p Ectus grossum & āplum significat hominem fortem: audacem: supbū: tenacem: iracundum: rapacem: cupidum: inuidū: & sagacem. Cuius pectus est strictum & i medio aliquātulum eleuatum significat hominem subtilis spiritus: alti intellectus: consilii boni: ueracem: mundum: ingeniosum: sagacem: sapientem: magnæ iræ. cito irosum & conuenienter secretum. Cuius pectus est aliquantulum pilosum significat hoīem luxuriosum: ualde sagacem. paulum duræ capacitatis. liberalem. laboriosum. & alteri seruitialem. Cuius pectus est mundum a pilis significat hoīem debilem. & teneræ capacitatis. Cuius pectus est planū & macrū ac mūdum a pilis significat hominem timidū. laudabilis uitæ & ingenii. teneræ capacitatis. pacificæ uitæ. secretū. & duræ cōuersationis ad plurima.

De Dorso. Cap.lxxxiiii.

d Orsum siue spinale pilosum macrum & ualde eleuatum ab æqualitate partium

tium significat hominem inuerecũdum. ma
litiosum. bestialem. mali ĩtellectus. debilem.
paruæ fatigatõnis. & pigrum. Cuius dorsũ
est magnum & pingue significat hominem
fortem. grossi nutrimẽti. uanum. tardum. pi
grum. & multæ fallaciæ. Cuius dorsum est
subtile & extẽsum & plus macrum q̃ crassũ
significat hoĩem debilẽ: ex facili pauidũ. ua-
num. rixosum. & cito credentẽ quæ audit.

De Ventre. Cap. lxxxv.

u Enter pãciatus significat hoĩem leuiter
dedignosũ. comedonẽ. bibonẽ. tardũ:
magnaĩum: uanagloriosũ. falsũ. luxuriosũ.
mendacem: ptim legalem. & ptim ꝓditorem
Cuius uenter ẽ puus & extensus significat
hoĩem laboriosũ. cõuenienter stabilẽ. sagacẽ.
ĩtellectus boni. & teneræ capacitatis. Cuius
uenter est ualde pilosus. s. ab ũbilico inferius
significat hoĩem loquacẽ. audacẽ. sagacẽ. in-
tellectus boni. teneræ capacitatis. & cõueniẽ-
tem ad utraq;. eloquentẽ. ex facili pauidũ. tra
ctabilẽ ꝑ amicis. alti cordis. & nõ bene fortu
natum.

De Carne. Cap. lxxxvi.

c Aro mollis ubiq; corporis significat hominem debilem: luxuriosum: ex facili timidum: ītellectus boni: teneræ capacitatis: pauci cibi: fidelem: uariæ fortunæ: & plus aduersæ q̄ prosperæ. Cuius caro est dura uel aspera significat homīem fortem: audacem. duri ingenii. uanum. superbum. plus insipiē tem q̄ sapiētem. & crudelis fortunæ. Cuius caro est pinguis & alba significat hominé uanum. uanagloriosum. hebetem. obliuiosum curiosum ad omnia: aliquātulum timidum. uerecundū. sagacem. malitiosum. mendacē. durum ad credendum omnia.

De Costis. Cap. lxxxvii.

c Ostæ crassæ & carnosæ significāt hominem fortem. tardum. & ualde simplicem. Cuius costæ sunt subtiles & paruæ: ac nudæ a multa carne significant hominé debilem. pauci laboris. sagacem: malum. & iustū ad bonum.

De Femore. Cap. lxxxviii.

f Emur ualde spissum pilis ac bene ericiis significat hoīem luxuriosum. forté

ad coeundū

ad coeundũ: & eius semen ualet ad concipiẽdum. Cuius femur est rarũ pilis & subtilib9 & extensis significat hominem conuenienter castũ.i.raro luxuriantẽ: & eius semen non ẽ bene uirtuosũ ad cõcipiendũ. Cuius femur est ratum siue male dispositũ: significat hominem debilem: timidũ: raro coeũtẽ: & cito conuertibilem ad utrunq3.

De Coxis. Cap.lxxxix.

c Oxæ bene pulposæ significant hominẽ fortem: audacem: superbum: ut patet ĩ dextrariis: gallis: & falconibus: & ecõuerso.

De Genubus. Cap.lxxxx.

g Enua pinguia significant hominem timidũ: liberalem: uanũ: pauci laboris. Cuius genua sunt macra significant hoĩem fortẽ: audacẽ: fatigosũ: secretũ: & bõĩ itĩeris.

De Cruribus. Cap.lxxxxi.

c Rura hominis habent magnas pulpas retrorsum eo ꝙ carent cauda. Sciẽdũ est ꝙ Aristoteles dicit ĩ libro aĩalium: Omne aĩal carens pulpa magna in cruribus hẽt caudam alicuius substãtiæ: ut piloꝝ &c. Cuius

crura ſunt groſſa oſſibus & carne ac piloſa ſi gnificant hoīem fortem: audacem: ſecurum. groſſi ingenii: pigrū: tardum: & duræ capaci/ tatis. Cuius crura ſunt ſubtilia & non bene piloſa ſignificant hoīem debilem: timidum: intellectus boni: fidelem: ſeruitialem: & raro luxurioſū. Cuius crura ſunt omnino nuda a pilis ſignificant hoīem caſtum: debilem: & cito pauidum. Cuius crura ſunt ualde pilo ſa ſignificāt hoīem piloſum circa genitalia & luxurioſum: ſæpe uanū: ſimplicem: & inſta/ bilem uel abundantē malis humoribus.

De Cauiculis Pedū. Cap. lxxxxii.

c Auiculæ pedū groſſæ & craſſæ & ualde foris præeminentes ſignificant hoīem verecundū: timidū: pauidū: debilem: parui la boris: ſagacem: fidelem: & tractabilem. Cu ius cauiculæ pedū habent neruos ualde ma/ nifeſtos & uenales: ſignificāt hoīem audacē: fortem: ſuperbum: & aīoſum.

De Pedibus. Cap. lxxxxiii.

p Edes magni. i. groſſi in carne & longi ī figura ac duræ pellis ſignificant hoīem

ſimplicem

ſimplicem:fortē:groſſi nutrimentī: tardi intellectus:& uanu. Cuius pedes ſūt tardi:ſubtiles:macri: ac pellis mollis ſignificat hominē boni intellectus:alti ingenii: timidu: debilē: ſagace:fatigabile:parui laboris& cito credentem.

De Vnguibus. Cap.lxxxxiiii.

u Nguis ē hominis: Vngula uero cuiusli bet cæteri animalis. Vnde ungues ſubtiles ac boni coloris&longe formæ ſignificāt hoiem bonæ conditionis ad diſpoſitione ſui in ſanitate:& q mater tprē grauidatiōis non comedit res ualde ſalitas: immo inſipidas:& ecōuerſo, ut patet de unguibus auiū rapaciū reſpectu cæteraru. Cuius ungues ſūt in colore pallidæ ſignificat ſanitate &c. niſi ſint ſic a natura: ut patet de illis accipitru & falconu.

De Calcaneis. Cap.lxxxxv.

c Alcanei pedū pui & macri ſignificāt hōinē facile timidū:pauidū:& debilē.

Cuius calcanei ſūt magni&craſſi ſignificāt hoiem ſecurū:fortē:audacē:fatigabile:&plus iſipietē q̄ ſapientē.

De Plantis pedū. Cap.lxxxxvi.

P Late pedu cōtinent signa cavalliu uelut manus uinculis q̄bus facile pōi cognosci tota fortona aialis &īfortuniū uita & mortis & tempus:ut patet sufficieter in arte quæ dicitur Chiromatia:quā plene sciuimus in nr̄is dieb,uelut acrumantiā & piromantiā & quasdā alias.Nā illo℞ signo℞ quædā significant bonū: quædam malum:& quedā inter utrunq;cū dubio. Vnde sciēdu est q̄ fixuræ multæ & longæ significat multa ipeditneta uitæ & laborē & paupertatē & miseriā:Curtæ uero significat peius in omni gradu.Cuius pellis plāta℞ est grossa significat hominem fortē & firmum: Subtilis ṽo debilem.

De Passib,pedū eundo. Cap.lxxxxvii.

P Assus pedū eundo si fiant tardi &āpli significat hōie habetē malā memoria grossi ingenii:turbidi intellectus:tenacē:pauci laboris:& non facile credētem oīa.Cuius

passus

passus eudo fiut ueloces & curti significat homine ueloce in agedis: cito imaginātē uicē: teneræ capacitatis. Cuius passus fiut āpli: & discordati uia rectā ñ tenetēs significat siplice & grossi nutrimeti ac sagace in malo: ut patet de uulpe. De Motu psonæ. C.lxxxxviii.

m Otus psonæ festinus cū debeat esse rationabiliter firma siue loquatur siue sedeat siue stet in pedibus ut mouendo manus uel pedes uel caput nec sit ei necesse significat hoīē imūdū: idiscretū: male loquētē: uanū: istabile: medace: & nō benē fidele. Cuius motus fit raro quādo loquirur significat hnīem satis coueniētē ad sigula: ut sagace: tenace: seruitialē: stabilē: & boni intellectus. Cuius motus fit uelox & sine causa uel āte uel post significat hōiē siplice: grossi ingenii: & ualde malitiosū. Cuius motus est claudicus significat hōiē malitiosu: medacē: falsū: inuidū: cupidu alieni: & aliquantulu conueniete ad oīa ad quæ moueatur uel moueri debeat alter.

De gibbosis & strumosis. Cap. lxxxxviiii.

g Ibbus. i. strumo significat hoīe sagacē: ualde igeniosū: malæ memoriæ: fallace: & satis malitiosū. Cuius gibbus est tm̄ ante significat hoīe in aiō duplice: & plus simplicē q̄ sapietē.

De Statura hōis. Cap. C.

s Tatura hōis multo nūciat de illo, ūde si hasta fuerit lōga & bēe recta ac plus macra q̄ pīguis significat hoīe audacē: crudelē: supbū: clamosū: uanagloriosū: duræ iræ: tenace: præsūptuosū: nō cito credete audita: sæpe mendacem: & in multis malitiosū.

Cuiū hasta est lōga & crassa coūenieter significat hoīe fortē: facile ifidelē: falsū: grossi igenii: tenacē: ingratū: & supplāteneū. Cuius statura ē uālde lōga macra & subtilis significat hoīe isipietē: uanu: mendacē: grossi nutrimēti: īmportunū ad optata: cito credente: debilē in agedis: tardū & ualde sui sēsus. Cuius statura ē curta & grossa significat hoīe uanū: inuidū: suspiciosū: & plus simplicē q̄ sapientē: grossi

grossi igenii:& conuenieter alteri seruitiale:
& credete: longeq; iræ. Cuius statura est
macra & curta ac bene recta significat hoie
naturaliter sagace:igeniosu:tenace: superbu:
audace:secretu:fatigabile:uanagloriosu:cove-
nieter sapiete:intellectus boni:& ualde sup-
plantaneu. Cuius statura est decliuis anterius
no tame uetustate sed natura significat hoie
sagace:secretu:hebete:grossi nutrimeti:seue-
ru:tenace:laboriosu:duræ iræ:& no cito cre-
dete. Cuius statura est uersa in posteriori
parte significat hoie stolidu:modici intelle-
ctus:grossi nutrimeti:uanu:malæ memoriæ:
& cito couertibile ad utraq;

Notula Doctrinalis. Cap.Ci.

c Vm uideris hoie humile:rubeu: fide le:
logu:sapiete:pingue:ueloce:macru:sim-
plice:bonu:pulchru:no uanagloriosu:paupe-
re:no inuidu:albu:sapiete:cu naso sonate:be-
ne loqui:idustre:n medace: rectu in hasta: no
audace:no crudele:et ex facili clamosu albu:
non

non facile timidũ:loquẽtẽ modesto usu:non supplãtaneũ:& sagace:nõ calidũ in carne: ac pilosũ in crurib9& i uentre,& nõ sæpe luxuriosũ:innuẽtẽ oculo:nõ fallacẽ & mẽdacẽ ac uanũ:nõ subdolũ:bene sapiẽtẽ suæ artis:bonitate utẽtẽ:bene diuitem:nõ tenacẽ non crudelẽ cõtra miseriã alterius:bene pauperẽ:nõ piũ & misericordẽ:morbidũ:uenditorẽ non mendacẽ ac laudatorẽ suæ mercis:emptorẽ in aliquo mercẽ optatã:calumniãtem hrẽ bonũ forũ:& uolẽte esse bonũ quo ad deum:nõ multipliciter aduersatũ:Redde speciales gratias soli deo & eius matri:Et tũc est operatio diuina contra cursum cõem naturæ mundi transitorii.

Capitulũ ultimũ libri phisionomiæ:i quo cõprehẽditur ĩtentio singulorũ capitulorum eiusdem scientiæ.

p Hisionomista oportet te scirẽ sapienter oĩa q̃ prædiximus i unoquoq; capitulo iudicio ꝑticulariũ ne iudicãdo quenq̃ præcipites

pites i eādē sciam: cū iudiciū i uno istoꝝ non
solumōdo sit attēdēdū. Sed qlibet phisiono-
mista debet caute colligere in seipso testimo-
nia illa uniuersi corporis: quæ non de aliquo
accidētaliter trāsmutātur: ut de sanitate in in-
firmitatē &c. ueluti sunt testimonia oculoꝝ
frontis nasi auriū dētiū &c. Et cū diuersa testi-
monia huius præbeāt iudiciū dignitatis phi-
sionomiæ; sēp declināduū est ad uniuersale iu-
diciū & maioris partis omniū mēbroꝝ quæ
supra diximus ordinate. Et qui aliter fecerit ca-
det leuiter i errorē. Causa est quia omē me-
bru habet per se certa iudicia ut patet i præ-
dictis capitulis, & ideo nullus homo ē qui so-
lumōdo sit unius iudicii propter cerū mēbrū
cū ū cōtradicat alteri. Et magis uindices de-
uincat minus. Et qa mēbra sūt multa: & qdli-
bet habet sua iudicia nō uidētur capitula er-
rare: cū nō sit ex toto unū in unoqūoq; hoīe
de his quæ prædiximus: imo uidebitur multū
diuersificari a toto: quod si esset nō esset iu-
sta probatio. Oculi habēt sua iudicia: & homo

causa oculorum debet esse sic dispositus: sed alia mebra ad qd erut? Ergo cũ tot mebra sit ideo sut multæ diuersitates in hoĩe: Et sic nullus homo cadit i iudiciũ unius mẽbri: sed oiũ quare cũ discretione sut iũestigada capitula & comiſceda. Insup credẽdũ est q multa sut accidetia quæ ueraciter laxãt: quado huiusmodi rei ueritatẽ cõsiderare uoluerimus i oibus s. ætas psonæ: ætas tẽporis ad psonã: lõga pmanetia in loco: lõgus usus doctrinæ: lõgus usus certæ societatis: nimia regnatio humorum cõplexionis præter solitũ; ægritudo accidetalis uiolẽta accidẽtia cotra naturã: & defectus alicuius sẽsus naturalis ex quinq; Quare finaliter cũ gradi idustria huius oĩa quæ supradiximus attedũtur cõmixtę. Et sic aliquis iudiciũ de prædictis mõ aliquo nõ errabit: & ñ erratũ no fallet deo uolẽte. Et hæc de Phisionomia quæ nũc prædiximus dicta sufficiant.

Michaelis Scoti de procreatione & hominis Phisionomia opus feliciter finit.

M.CCCC.LXXVII.

